



БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
THE BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКИ НАУЧЕН ЦЕНТЪР
THE CYRILLO-METHODIAN RESEARCH CENTRE

Кирило-Методиевският научен център е уникален научен институт, изцяло ориентиран към комплексно изследване на делото на създателите на славянската писменост св. Кирил и Методий. То има огромно значение за цялостния исторически път на България като един от най-важните фактори и стожери за съхраняването на народностната и националната идентичност на българския народ и е най-големият принос на българите в европейската и световната писмена култура. Кирило-Методиевото дело и неговите традиции се развиват в широк географски ареал, както в земите, населени с българи, така и във Византия, Западна, Централна, Югоизточна и Източна Европа от IX в. до днес. Затова то е свързано с цялостното развитие на писмената култура на българите и на почти всички европейски народи. Кирило-Методиевският център развива богат спектър от мултидисциплинарни изследвания, свързани с всички аспекти на Кирило-Методиевото дело. Основен дял заемат интердисциплинарните проучвания.

Голямото национално значение на кирило-методиевската проблематика произтича и се потвърждава от важното място, което заема Кирило-Методиевото дело в живота на бъл-

The Cyrillo-Methodian Research Centre is the only institute that is fully orientated to a comprehensive study of the work of SS Cyril and Methodius, the creators of the Slavonic alphabet. Their work is of enormous importance to the entire path traversed by Bulgaria through history, since it is one of the most important factors for preservation of the ethnic and national identity of the Bulgarian people and makes the biggest contribution of the Bulgarians to the written culture of Europe and all over the world. The activity of SS Cyril and Methodius and its traditions have been developing ever since the 9th century within a wide area – both in the lands inhabited by Bulgarians and in By-

zantium, Western, Central, South-Eastern and Eastern Europe. Therefore, it is linked with the entire development of the written culture of the Bulgarians and of nearly all European nations. The Cyrillo-Methodian Centre pursues a wide range of multidisciplinary investigations related to all aspects of the

Cyrillo-Methodian activity. Interdisciplinary studies occupy the major share of these activities.

The great national significance of the issues subject to Cyrillo-Methodian studies stems from and is confirmed by the importance of the work





гарското общество от възникването си до наши дни. Братята Кирил и Методий са засвидетелствани като най-почитаните канонизирани светци на българската църква от първите писмени паметници на българския народ, написани през X в., до днес. Гражданският им празник, установен сред българите още от средата на XIX в. на 11 май (по-късно – на 24 май), без никакво прекъсване се чества ежегодно и е един от официалните празници на съвременната българска държава. Това определя и значимото място на научните изследвания на това дело в българската наука. На него се отделя специално внимание от самото начало на нейното възникване през XIX в. до днес, израз на което е и създаването на Кирило-Методиевския научен център на БАН.

Голямото европейско значение на делото на създателите на славянската писменост се определя от факта, че появата на славянската азбука през средата на IX в. предопределя хода на развитието на много народи на европейския континент до наши дни. Тази азбука ги приобщава към установения в Западна Европа модел на предимно писмена словесна култура, като същевременно създава нова конфигурация на културната ситуация в Европа, въвеждайки за пръв път непознатата дотогава в нея повсеместна писмена употреба на жив съвременен език. Кирило-Методиевото дело се оценява като най-големия принос на българите в европейската култура и от съвременните европейски институции. При приемането на България в Съвета на Европа през 1992 г. г-н Мигел Мартинес, тогава председател на Парламентарната асамблея на Съвета, посочи създаването на славянската писменост от братята Кирил и Методий като единствения факт, приобщаващ страната ни още от този период към европейската християнска цивилизация. В началото на 2008 г., на срещата на вътрешните министри на страните членки на Европейския съюз в Словения, г-н Франко Фратини, зам.-председател на Европейската комисия, посочи като най-голям принос на България в Европейския съюз една година след приемането ни в него факта, че тя е внесла трета

of Cyril and Methodius in the life of Bulgarian society ever since its beginning up to the present. The first written monuments of the Bulgarian people, written in the 10th century, until now testify that Cyril and Methodius are the most revered canonized saints of the Bulgarian Church. Their holiday was already established among the Bulgarians already in the middle of the 19th century to commemorate them on 11 May (later changed to 24 May) has been celebrated ever since every year without interruption and is one of the official holidays of modern Bulgaria. This shows the important place of Cyrillo-Methodian studies in Bulgarian scientific research. Cyrillo-Methodian studies attracted special attention even from the outset of the Bulgarian scientific research in the 19th c. and until nowadays. This is evidenced by setting up the Cyrillo-Methodian Research Centre at the Bulgarian Academy of Sciences (BAS).

The great, Europe-wide importance of the work of the creators of the Slavonic alphabet is due to the fact that emergence of the Slavonic alphabet in the middle of the 9th century determined the way many nations of Europe have been developing to this day. This alphabet united them and made it possible for them to join the model of preponderating written culture established in Western Europe, while at the same time bringing a new phenomenon in the cultural situation in Europe – it introduced a practice unknown until then – the mass use in writing of a living, contemporary language. The contemporary European institutions also appraised the Cyrillo-Methodian activity as the biggest Bulgarian contribution to the European culture. When Bulgaria was admitted into the Council of Europe in 1992, Mr. Miguel Martinez, then Chairman of the Parliamentary Assembly of the Council, pointed to the creation of the Slavonic alphabet by Cyril and Methodius as the only fact that in those times brought Bulgaria into the European Christian civilization. In the beginning of 2008, at the meeting of the ministers of the interior of the European Union Member States in Slovenia, Mr. Franco Frattini, Vice-chairman of the European Commission, said that Bulgaria had introduced a third alphabet into the European Union and had thus provided im-



1. Официална бланка на Климентовата комисия на БАН; 2 Съзвездие на хрониките от Бернар Ги, латински ръкопис от 1329 г.; 3. Житие на св. Наум Охридски, гръцки ръкопис от 1644 г.; 4. Житие на св. Методий, руски ръкопис от XII-XIII в.



азбука в Съюза и така е дала импулс за диалога и интеграцията. Тези факти предопределят обстоятелството, че изследванията на Кирило-Методиевото дело започват в Западна Европа още от XVIII в., а днес кирило-методиевската проблематика се изучава и изследва във всички най-авторитетни славистични центрове в Европа и по света.

Дейността на Кирило-Методиевския научен център на БАН от самото му създаване е свързана с европейските изследвания в тази област чрез сътрудничеството с широк кръг не само български, но и чуждестранни учени и институции в разработването на съвместни проекти, организирането на международни научни форуми и публикуването на научните приноси на всички специалисти в неговите собствени издания. По този начин на практика той става координатор на научните изследвания в областта на кирилометодиевистиката, обособила се като специален мултидисциплинарен и интердисциплинарен клон на хуманитаристиката през втората половина на XX в., в който българската наука играе водеща роля в последното десетилетие.

Доказателство за това е фактът, че в научното и медийното пространство в България и в чужбина се проявява значително внимание към неговата дейност. Само през последното десетилетие за трудовете на неговите сътрудници са публикувани 18 положителни рецензии в 9 европейски страни (Белгия, България, Великобритания, Германия, Испания, Италия, Полша, Хърватия, Чехия). Техните изследвания по непълни данни са цитирани повече от 3500 пъти, близо 2000 от които в чужбина (в Австрия, Белгия, Великобритания, Германия, Гърция, Израел, Италия, Литва, Македония, Норвегия, Полша, Русия, САЩ, Словения, Словакия, Сърбия, Украйна, Унгария, Франция, Холандия, Хърватия, Чехия, Швеция), като средно за година един учен е цитиран 20 пъти. За двама от учените са публикувани 15 биографични статии и специални отделни биографични бележки, 5 от които в България и 10 в 8 международни справочника в 3 страни (Великобритания, САЩ и Белгия). За различни страни от дейността на Центъра през този период са публикувани и из-

petus to dialogue and integration and pointed out that was the biggest contribution of Bulgaria to the European Union a year after its accession. The Slavonic alphabet and Slavonic written culture led to the beginning of Cyrillo-Methodian studies in Western Europe already in the 18th century and today these studies are conducted in all authoritative centres of Slavonic studies in Europe and worldwide.

The activity of the Cyrillo-Methodian Research Centre at the BAS has been linked from its very beginning with European research in that sphere. It is implemented through participation of a wide range of both Bulgarian and foreign researchers and institutions in joint projects, organizing of international forums and publishing of the contributions of its specialists in the publications of the Centre. In this way it turns in practice into a coordinator of research in Cyrillo-Methodian studies, which became a special multidisciplinary and interdisciplinary branch of the Humanities in the second half of the 20th century and in which Bulgarian scientific research has been playing a leading role over the last decade.

The fact that the Centre attracts much interest in its activity in the community of researchers and in the media both in Bulgaria and abroad is proof of that. Within the past ten years alone, the contributions of the scientific associates at the Centre have received 18 favourable reviews in 9 European countries (Belgium, Bulgaria, Croatia, the Czech Republic, Germany, Great Britain, Italy, Poland and Spain). According to incomplete data their publications has been quoted over 3500 times, with 2000 of these quotations having been made abroad (in Austria, Belgium, Croatia, the Czech Republic, France, Germany, Great Britain, Greece, Holland, Hungary, Israel, Italy, Lithuania, Macedonia, Norway, Poland, Russia, Serbia, Slovakia, Slovenia, Sweden, Ukraine, the USA). One researcher has been quoted an average of 20 times a year. Two of the research associates have had 15 biographical articles and special separate biographical notes published about them. Five of these articles and notes were published in Bulgaria and ten in eight international reference books in three countries (Belgium, Great Britain and the



лъчени 144 популярни материала в български и чуждестранни печатни и електронни медии и чуждестранни издания в Италия, Македония, Русия, Украйна.

След като през 2007 г. хуманитаристиката за пръв път получи директен достъп до европейски финансирани научноизследователски проекти, двама учени от Центъра са: единственият представител на България в областта на хуманитарните науки в Програмния комитет по тема 8 „Социално-икономически и хуманитарни науки“ на Седмата рамкова програма на Европейската комисия за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности и контактното лице по същата тема в тази област. От 2007 г. двама учени от Центъра са и член на Постоянния комитет по хуманитаристика на Европейската научна фондация в Страсбург и контактното лице на БАН в областта на хуманитаристиката в същата фондация.

USA). One hundred and forty four popular materials on different aspects of the Centre's activity have been published or broadcast by various Bulgarian and foreign printed and electronic media in Italy, Macedonia, Russia and Ukraine.

Two research associates of the Centre are currently the only representative of Bulgaria in Humanities in the Programme Committee on theme 8 "The Socio-economic Sciences and Humanities" under the 7th Framework Programme of the European Commission for Research, Technological Development and Demonstration activities and a contact point on the same theme. Since 2007 two research associates of the Centre also hold positions: one as a member of the Standing Committee on the Humanities in the European Science Foundation in Strasbourg and another as a contact point of the Bulgarian Academy of Sciences regarding Humanities in this foundation.



ИСТОРИЯ

Кирило-Методиевският научен център е наследник на столетна изследователска традиция в Българската академия на науките, посветена на изучаването на най-стария, кирило-методиевски период в историята на славянската книжовност и свързаните с нея явления и артефакти. В нейното начало стои създадената през 1914 г. Климентова комисия на БАН. Тя е преименувана през 1935 г. на „Кирило-Методиевска комисия“, просъществувала до 1944 г. По-късно, през 1971 г., е възстановена под същото име с двама научни сътрудници под председателството на чл.-кор. проф. Кирил Мирчев. През 1980 г. е преобразувана по решение на Президиума на БАН в Кирило-Методиевски научен център, чийто пръв директор е акад. проф. Петър Динеков. С разрастването на научните изследвания и с поставянето на основите на комплексни проучвания на Кирило-Методиевото дело се разширява и щатният състав на Центъра както с млади специалисти, така и с утвърдени и авторитетни учени. Във връзка с реструкту-

HISTORY

The Cyrillo-Methodian Research Centre is an heir to a century old research tradition in the Bulgarian Academy of Sciences, a tradition dedicated to the study of the oldest, the Cyrillo-Methodian period in the history of Slavonic written culture and the phenomena and artefacts linked with it. Its beginning is the Clement Commission of the BAS set up in 1914. It was renamed "The Cyrillo-Methodian Commission" in 1935 and it lasted until 1944. Later, in 1971, it was restored under the same name and then it had two research associates under the chairmanship of Prof. Kiril Mirchev, corresponding member of the BAS. Following a decision of the Presidium of the BAS in 1980 it was transformed into a Cyrillo-Methodian Research Centre and Academician Prof. Petar Dinekov was its first director. Parallel with the expansion of research activities and with the initiation of comprehensive studies of the Cyrillo-Methodian oeuvre, the staff of the Centre increased to include young specialists and also confirmed authoritative scholars. Due to BAS restructuring in



пирането на БАН през 1994 г. към него са прехвърлени секцията за изследване на старобългарски текстове, ръководена от ст.н.с. I ст. д-р Е. Дограмаджиева от Института за български език при БАН, както и отделни учени от институтите на БАН за български език, балканистика и изкуствознание.

Организационното изграждане на Кирило-Методиевския научен център и утвърждаването му като едно от най-престижните български изследователски звена в страната и в чужбина през последните години е пряко свързано с научния авторитет и енергичната дейност на двамата негови ръководители: първият му директор – акад. Петър Динев, и ст.н.с. д-р Светлана Николова – научен секретар от самото му създаване, а от 1994 г. – негов директор, избран от Управителния съвет на БАН чрез публичен конкурс.

1994, the section on the study of Old Bulgarian texts from the Bulgarian Language Institute headed by Prof. E. Dogramadzhieva, DSc, as well as research associates from Bulgarian Language Institute, the Balkan Studies Institute and the Art Studies Institute of the BAS joined the Centre.

The setting up of the organizational structure of the CMRC and its establishing as one of the most prestigious Bulgarian research establishments in Bulgaria and abroad over the last years is directly linked with the scholarly authority and the vigorous activity of its directors: its first director – Academician P. Dinekov and Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, who became scientific secretary when the Centre was established, and who has been its director since 1994, elected by the Governing Board of the BAS through a public competition.



ОСНОВНИ НАПРАВЛЕНИЯ И ПРИОРИТЕТИ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Предмет на дейността на Кирило-Методиевския научен център е проучването и популяризирането в България и в чужбина на Кирило-Методиевото дело и координирането на научните изследвания в тази област.

Научната стратегия на Кирило-Методиевския научен център е основана на:

1.

Концентриране на цялостната дейност върху всички аспекти на Кирило-Методиевото дело и разработване на пълния комплекс от сложни и многоаспектни въпроси, свързани с него, които обхващат: всички славянски, гръцки и латински извори за живота и делото на Кирил и Методий, биографиите, обществената и книжовната дейност на славянските първоучители, живота и делото на Кирило-Методиевите ученици и последователи в България през IX–X в., възникването и развитието на славянската писменост, кирило-методиевските традиции в България и в Европа през Средновековието, Възраждането и в ново време до днес, историята на научната

MAJOR RESEARCH DIRECTIONS AND PRIORITIES

The object of study of the Cyrillo-Methodian Research Centre is the Cyrillo-Methodian activity, its popularization in Bulgaria and abroad and coordination of research in this field.

The **scientific strategy** of the Cyrillo-Methodian Research Centre is based on:

1.

Concentrating the entire activity on all aspects of the Cyrillo-Methodian activity and elucidating the entire complex of complicated and many-faceted problems linked with it, which include: all Slavonic, Greek and Latin sources on the life and work of Cyril and Methodius, the biographies and the public and literary activities of these first teachers of the Slavs, the life and activity of their disciples and followers in Bulgaria in the 9th and 10th centuries, the emergence and development of the Slavonic alphabet, the Cyrillo-Methodian traditions in Bulgaria and in Europe during the Middle Ages, the Renaissance and in more recent times up to the present, the history of



мисъл в областта на кирилометодиевистиката.

2.

Интердисциплинарен и мултидисциплинарен подход. Проблематиката се анализира чрез интердисциплинарни проучвания в областта на филологията (текстология, литературна история, лингвистика), историята, палеографията и кодикологията, богословието, изкуствознанието, библиографските науки.

3.

Включване на кирило-методиевската проблематика в приоритетите на 7 рамкова програма на Европейския съюз за научни изследвания (2007–2013 г.), по-точно в две от подтемите на тема 8 – 8.3.3.1. „Културни взаимодействия и мултикултурализъм в европейските общества“ и 8.5.2. „Различия и общи черти в Европа“.

В съответствие с тази стратегия са определени следните приоритетни **научноизследователски направления**:

1. Комплексно проучване на преводното и оригиналното творчество на Кирил и Ме-

scientific research in the area of Cyrillo-Methodian studies.

2.

An interdisciplinary and multidisciplinary approach. The problems are analysed by means of interdisciplinary studies in the fields of Philology (Textual Criticism, Literary History, Linguistics), History, Palaeography and Codicology, Theology, Art Studies, the Bibliographic Sciences.

3.

Incorporating the problems covered by Cyrillo-Methodian Studies into the priorities of the 7th Framework Programme of the European Union for Scientific Research (the year 2007 to 2013) and more particularly into two of the sub-themes of theme 8 – 8.3.3.1. “Cultural Interactions and Multiculturalism in European Societies” and 8.5.2. “Diversities and Commonalities in Europe”.

The following **priority research directions** have been set up in line with this strategy:

1. A comprehensive study of the translated and original works of Cyril and Methodius, of



тодий, на техните ученици и последователи, работили в България през IX–X в., и публикуването му в научни издания.

2. Комплексно пълно проучване и издаване на славянските, гръцките и латинските кирило-методиевски извори.

3. Комплексно проучване на писмените паметници за дейността на българските книжовници от IX–X в., запазени в по-късни български, сръбски и руски преписи.

4. Комплексно проучване на кирило-методиевските традиции от Средновековието до днес в България, в западноевропейските, средноевропейските и югоизточноевропейските страни.

Тези приоритетни направления предопределят разработването на няколко основни кръга от **научноизследователски задачи**:

1. Научно издание на творчеството на Кирил и Методий.

2. Критическо издание на славянските, гръцките и латинските кирило-методиевски извори.

3. Изследване и издаване на паметници, възникнали в българските книжовни средища от IX–X в., според запазените по-късни преписи.

4. Кирило-Методиевото дело в контекста на контактите между европейския Изток и Запад през Средновековието на основата на латински и славянски източници за функционирането на кирило-методиевските традиции в Европа като свързващо звено в европейската писмена култура през Средновековието.

5. Славянската писменост като трета писмена система в Европа – обществена значимост в миналото, настоящето и бъдещето.

6. Събиране и издаване на кирило-методиевска библиография на световната научна и научнопопулярна литература за периода след 1940 г.

their disciples and followers who worked in Bulgaria in the 9th–10th centuries along with publishing these works in scholarly editions.

2. A comprehensive and full study and publishing of the Slavonic, Greek and Latin sources on the Cyrillo-Methodian activities.

3. A comprehensive study of the written monuments on the activity of the Bulgarian writers in the 9th–10th centuries preserved in later Bulgarian, Serbian and Russian copies.

4. A comprehensive study of the Cyrillo-Methodian traditions from the Middle Ages to the present in Bulgaria and in the countries of Western, Central and South-Eastern Europe.

These priority directions required implementation of several fundamental groups of **research tasks**:

1. An academic edition of the works of Cyril and Methodius.

2. A critical edition of the Slavonic, Greek and Latin Cyrillo-Methodian sources.

3. Studying and publishing of monuments that emerged in the Bulgarian literary centres in the 9th–10th centuries in accordance with later copies which have been preserved.

4. The Cyrillo-Methodian oeuvre within the context of the contacts between the West and East of Europe during the Middle Ages based on Latin and Slavonic sources on the functioning of the Cyrillo-Methodian traditions in Europe as a link in the European written culture during the Middle Ages.

5. The Slavonic alphabet – the third system of writing in Europe, its public importance in the past, present and future.

6. Compiling and publishing a Cyrillo-Methodian bibliography of the world scholarly and popular literature after 1940.



НАЙ-ВАЖНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ

В резултат на изпълнението на тези задачи сътрудниците на КМНЦ имат значителни постижения през последните десет години. Ще бъдат посочени само 6 проблемни кръга, в които те осъществиха най-значими изследвания, трасиращи пътя на нови направления в областта на кирилометодиевистиката и изучаването на средновековната славянска писмена култура и които имат значение за европейската хуманитаристика. Постиганията именно в тези проблемни области предизвикаха най-голям интерес сред българската и чуждестранната научна общност, както и сред широки слоеве от българската културна общественост.

1. Кирило - методиевски извори. Сътрудниците на Центъра разшириха извънредно много документалната база на кирило-методиевските проучвания, като откриха го-

THE MOST IMPORTANT RESEARCH RESULTS

Following the implementation of these tasks, the Centre scholars have considerable achievements over the last ten years. Only six groups of problems will be specified which evidence the significant research activities of the scholars outlining the way of new directions in the sphere of Cyrillo-Methodian studies and the study of the medieval Slavonic written culture which are of importance to European studies on the Humanities. The achievements in these fields evoked the largest interest among the wide circles of the cultural public in Bulgaria.

1. **Cyrillo-Methodian Sources.** The research associates of the Centre expanded the documentary basis of Cyrillo-Methodian studies by discovering a large number of hitherto unknown copies of Slavonic, Greek and Latin sources from the 13th to the 18th centuries and also some of the earliest hitherto unknown Latin



Між іншими в 5 днів, жовтень пожегос'я в
шкільного міфодіа Епіта порідькаго
вучити паж славенського, нагнати.

Пткнымъ шцѣ ншѣ мѣводнѣ іуградѣ
 лунѣскаго . родѣтъ блгмидръ рачтнл
 іуеановитѣ икогитѣ родителю рожде
 шцѣ лѣл . мѣрѣмѣ маріи . еѣже шро
 ности гоноша мѣрѣ шѣлв еѣедрюкни
 жного . ікрѣпюкѣ тѣломѣ . тѣкмиѣ
 знамиѣ еѣ прѣлѣ еѣгома . ицрѣмѣ ми
 хилѣомѣ . иѣсего селунѣскаго стрѣно . оу



лям брой неизвестни преписи на славянски, гръцки и латински извори от XIII до XVIII в., а също и едни от най-ранните неизвестни досега латински кирило-методиевски извори (XII в.).

Тези нови факти бяха публикувани, коментирани и ситуирани в цялостната картина на известните извори. Благодарение на това те вече са на разположение на всички изследователи в света и дават материал за нови проучвания. Признание на постиженията на КМНЦ в тази насока е фактът, че в работата по тази задача започнаха да се включват чуждестранни научни институции, с които разработихме няколко съвместни проекта, свързани с този проблемен кръг. Това дава добра перспектива за успешното завършване на една от най-важните задачи, които сме си поставили – подготовката на критическо издание на тези извори въз основа на цялостната им ръкописна традиция, задача изключително сложна и трудоемка, но от огромна нужда за славянската медиевистика.

Тези приноси са резултат от разработването на следните проекти:

- ПРЕПИСИ НА КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКИ ТЕКСТОВЕ В РУСКИ И БЪЛГАРСКИ РЪКОПИСНИ СБИРКИ (1996–1998)

Ръководители: проф. дфн Александър Молдован и ст.н.с. д-р Светлина Николова. Съвместно с Института за руски език „В. В. Виноградов“ при Руската АН, Москва, разработен в рамките на спогодбата между БАН и РАН.

- СРЕДНОВЕКОВНАТА БЪЛГАРСКА РЪКОПИСНА ТРАДИЦИЯ И РУСИЯ (1999–2001)

Ръководители: ст.н.с. д-р Светлина Николова и проф. дфн Александър Молдован. Съвместно с Института за руски език „В. В. Виноградов“ при Руската АН, Москва, разработен в рамките на спогодбата между БАН и РАН.

Cyrillo-Methodian sources (from the 12th century). These new facts were published, commented on and situated within the context of the entire picture provided by the sources that

had been known for a long time. Thanks to that, they are now at the disposal of all scholars in the world and provide material for new studies. The fact that foreign scientific research institutions joined work on this task along with implementation of several joint projects related to this group of

problems is recognition of CMRC achievements in this field. This opens up good prospects for the successful implementation of one of the most important tasks that we have put to ourselves – preparing a critical edition of these sources on the basis of their entire manuscript tradition, a task that is extremely complicated and strenuous, but is one that will be of enormous benefit to Slavonic medieval studies.

These contributions are the result of the implementation of the following projects:

- COPIES OF CYRILLO-METHODIAN TEXTS IN RUSSIAN AND BULGARIAN MANUSCRIPT COLLECTIONS (1996–1998)

Project coordinators: Prof. Aleksandr Moldovan, DSc and Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD. A joint project with the V. V. Vinogradov Russian Language Institute of the Russian Academy of Sciences, Moscow, in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Russian Academy of Sciences.

- THE MEDIEVAL BULGARIAN MANUSCRIPT TRADITION AND RUSSIA (1999–2001)

Project coordinators: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD and Prof. Aleksandr Moldovan, DSc. A joint project with the V. V. Vinogradov Russian Language Institute of the Russian Academy of Sciences, Moscow, in the framework



• ИЗВОРИ ЗА ЖИВОТА И ДЕЛОТО НА
КИРИЛ И МЕТОДИЙ (1998–2005)

Ръководител: ст.н.с. д-р Светлина Николова.

2. Кирило-Методиевите старобългарски преводи на Стария и на Новия завет. Многобройни научни приноси донесе работата върху подготовката на първото в науката издание на старобългарския превод на Стария Завет, което има важно значение не само за кирилометодиевистиката, но за славистиката изобщо.

Работата по този проблемен кръг се основава на широк обхват от български, сръбски и руски средновековни кирилски ръкописи, както и на хърватски глаголически текстове. Изданието на превода представя най-стария съхранен до днес славянски текст в един български ръкопис от

втората половина на XIV в., съхраняван в Руската национална библиотека в Санкт Петербург, който съдържа първия известен опит славяните да съберат в едно книжно тяло книгите на Стария Завет. В него е включен частично преводът на славянския първоучител Методий, както и някои преславски преводи от IX–X в. Публикувани до момента са два тома, които бележат етап в развитието на проучванията върху старобългарските преводи на Свещеното писание и върху преводите на Стария Завет в целия източноправославен регион през Средновековието. Това фундаментално издание предизвика необикновен отклик и получи многобройни положителни отзиви в европейския научен печат (за него има публикувани 11 положителни рецензии, 8 от които в чужбина – в Германия, Испания, Македония, Полша и Чехия). Доказателство за значителния международен престиж на тази научна разработка има фактът, че в нея се включиха едни от най-авторитетните учени палеослависти от чужбина. На

of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Russian Academy of Sciences.

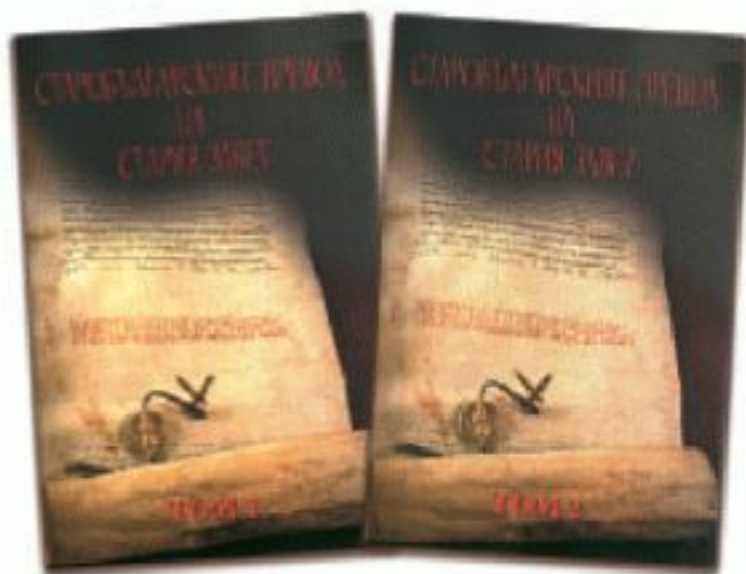
• SOURCES ON THE LIFE AND WORK OF
CYRIL AND METHODIUS (1998–2005)

Project coordinator: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD.

2. The Cyrillo-Methodian Translations of the Old and the New Testament. Many contributions were written thanks to the work on preparing the first edition

of the Old Bulgarian translation of the Old Testament. This edition is of great importance not only to Cyrillo-Methodian Studies, but also to Slavonic Studies in general. Work on this group of problems is based on a wide range of Bulgarian, Serbian and Russian medieval Cyrillic manuscripts, as

well as on Croatian Glagolitic texts. The edition of the translation presents the oldest extant Slavonic text that contains the first known attempt by Slavs to gather into one body the books of the Old Testament. The text is from a Bulgarian manuscript of the second half of the 14th century kept in the Russian National Library in Saint Petersburg. It includes part of the translation of Methodius, the first teacher of the Slavs, as well as some Preslav translations of the 9th–10th centuries. Two volumes have been published so far. They mark a stage in the progress of the studies on the Old Bulgarian translations of Holy Scripture and on the translations of the Old Testament in the entire Eastern Orthodox area during the Middle Ages. This fundamental edition caused unusual response and received many favourable reviews in European scholarly periodicals. It has attracted 11 favourable reviews, 8 of them in foreign countries – the Czech Republic, Germany, Macedonia, Poland and Spain. The fact that some of the most authoritative palaeoslavists from abroad





тринайсетия международен конгрес на славистите в Любляна през 2003 г. именно на КМНЦ беше поверено организирането на специален тематичен блок, посветен на критическото издание на най-стария славянски текст на библейските книги и неговите алтернативи. Съществени приноси имат сътрудниците на Центъра в изучаването и на новозаветните старобългарски преводи с подготовката на първото наборно издание на един от най-представителните български евангелски ръкописи – Четвероевангелието на цар Иван Александър от 1356 г. и месецословните четива в средновековните евангелски кодекси.

Приносителите по този проблемен кръг са резултат от работата по следните проекти:

- СТАРОБЪЛГАРСКИЯТ ПРЕВОД НА СТАРИЯ ЗАВЕТ. УЧИТЕЛНИ КНИГИ (1999–2001)

Ръководител: ст.н.с. д-р Светлина Николова.

- КАЛЕНДАРЪТ В АПОСТОЛИ И ЕВАНГЕЛИЯ С АПОСТОЛ (1999–2001)

Ръководител: ст.н.с. I ст. д-р Екатерина Дограмаджиева.

- ИЗОБРАЖЕНИЯ НА СТАРОЗАВЕТНИ СЮЖЕТИ В ИЛЮСТРОВАНЕТЕ БЪЛГАРСКИ РЪКОПИСИ ОТ XIV ВЕК (2000–2002)

Ръководител: ст.н.с. I ст. д-р Лилияна Мавродинова.

- МЕСЕЦОСЛОВНИТЕ ЧЕТИВА В РАННИТЕ СЛАВЯНСКИ ЕВАНГЕЛСКИ РЪКОПИСИ (2000–2002)

Ръководител: ст.н.с. I ст. д-р Екатерина Дограмаджиева.

- НАЙ-СТАРИЯТ СЛАВЯНСКИ ПРЕВОД НА СТАРИЯ ЗАВЕТ (2002–2004)

Ръководители: ст.н.с. д-р Светлина Николова



joined the work on it is a proof of the considerable international prestige of this work. At the 13th International Congress of Slavic Scholars in Ljubljana in 2003 it was the CMRC that was given the task to organize a special thematic block dedicated to the critical edition of the oldest Slavic text of the books of the Bible and its alternatives. The research associates of the Centre have made essential contributions to the study of the Old Bulgarian translations of the New Testament by preparing the first typed edition of one of the most impressive

Bulgarian gospel manuscripts – the Tetraevangelion of Tsar Ivan Alexander of 1356 and the menologion readings in the medieval gospel codices.

The contributions are the result of the implementation of the following projects:

- THE OLD BULGARIAN TRANSLATION OF THE OLD TESTAMENT. WISDOM BOOKS (1999–2001)

Project coordinator: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD.

- THE CALENDAR IN EPISTLE BOOKS AND GOSPEL BOOKS (1999–2001)

Project coordinator: Prof. Ekaterina Dogramadzhieva, DSc.

- PICTURES OF OLD TESTAMENT SUBJECTS IN ILLUMINATED BULGARIAN MANUSCRIPTS FROM THE 14TH CENTURY (2000–2002)

Project coordinator: Prof. Lilyana Mavrodinova, DSc.

- THE MENOLOGION READINGS IN THE EARLY SLAVIC GOSPEL MANUSCRIPTS (2000–2002)

Project coordinator: Prof. Ekaterina Dogramadzhieva, DSc.



и проф. Зое Хауптова. Съвместно със Славянския институт на Чешката АН, Прага, разработен в рамките на спогодбата между БАН и ЧАН.

- BIBLIA PATRISTICA SLAVONICA. T. 1.
IX-X ВЕК (2002-2005)

Ръководители: ст.н.с. д-р Светлина Николова и проф. дфн Анатолий Алексеев. Съвместно с Института за руска литература при Руската АН, Санкт Петербург, разработен в рамките на спогодбата между БАН и РАН.

- ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ ЕВРЕЙСКАТА И СЛАВЯНСКАТА КУЛТУРА
(2002-2004)

Ръководители: проф. д-р Волф Москович и ст.н.с. д-р Светлина Николова. Съвместно с Центъра за славянски езици и литератури към Еврейския университет в Йерусалим, Израел, разработен в рамките на спогодбата между БАН и Израелската академия на науките и хуманитаристиката.

- МЕСЕЦОСЛОВНИТЕ ЧЕТИВА В СЛАВЯНСКИТЕ ЕВАНГЕЛСКИ РЪКОПИСИ СЛЕД ВЪВЕЖДАНЕТО НА ЙЕРУСАЛИМСКИЯ УСТАВ (2003-2005)

Ръководител: ст.н.с. I ст. дфн Екатерина Догмаджиева.

- THE OLDEST SLAVONIC TRANSLATION OF THE OLD TESTAMENT (2002-2004)

Project coordinators: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD and Prof. Zoe Hauptova, DSc. A joint project with the Slavonic Institute of the Czech Academy of Sciences, Prague, in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Czech Academy of Sciences.

- BIBLIA PATRISTICA SLAVONICA. VOL. 1.
9th-10th CENTURIES (2002-2005)

Project coordinators: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD and Prof. Anatoliy Alexeev, DSc. A joint project with the Institute of Russian Literature of the Russian Academy of Sciences, Saint Petersburg, in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Russian Academy of Sciences.

- INTERACTION BETWEEN JEWISH AND SLAVIC CULTURES (2002-2004)

Project coordinators: Prof. Wolf Moskovich, DSc and Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD. A joint project with the Center for Slavic Languages and Literatures in the Hebrew University of Jerusalem in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Israel Academy of Sciences and Humanities.



- СТАРОБЪЛГАРСКОТО КНИЖОВНО НАСЛЕДСТВО ВЪВ ВЕЛИКИТЕ ЧЕТИМИНЕИ НА МИТРОПОЛИТ МАКАРИЙ (2003–2005)

Ръководител: ст.н.с. д-р Татяна Мострова.

- ПРЕВОД И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ В ЕВАНГЕЛИЕТО НА ИВАН-АЛЕКСАНДЪР И СТАНДАРТИЗАЦИЯТА НА СТАРОБЪЛГАРСКИЯ КНИЖОВЕН ЕЗИК (2004–2006)

Ръководители: ст.н.с. I ст. д-р Екатерина Дограмаджиева и проф. д-р Марчело Гардзанити.

Съвместно с Департамента по лингвистика на Университета във Флоренция, Италия, разработен в рамките на спогодбата между БАН и Националния център за научни изследвания на Италия.

- БЪЛГАРСКАТА РЪКОПИСНА ТРАДИЦИЯ

- THE MENOLOGION READINGS IN THE SLAVIC GOSPEL MANUSCRIPTS AFTER THE INTRODUCTION OF THE JERUSALEM TYPHON (2003–2005)

Project coordinator: Prof. Ekaterina Dogramadzhieva, DSc.

- THE OLD BULGARIAN LITERARY HERITAGE IN THE GREAT MENOLOGIA OF METROPOLITAN MAKARIY (2003–2005)

Project coordinator: Assoc. Prof. Tatyana Mostrova, PhD.

- TRANSLATION AND INTERPRETATION IN TSAR IVAN ALEXANDER'S GOSPEL AND THE STANDARDIZATION OF THE OLD BULGARIAN LITERARY LANGUAGE (2004–2006)

Project coordinators: Prof. Ekaterina Dogramadzhieva, DSc and Prof. Marcelo Gardzanitti, DSc.



- НА СТАРИЯ ЗАВЕТ XIV–XVI В. (2005–2007)

Ръководител: ст.н.с. д-р Светлина Николова. Финансиран от Националния фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката на България.

- СВЕТАТА ЗЕМЯ И РЪКОПИСНОТО НАСЛЕДСТВО НА СЛАВЯНИТЕ (2005–2007)

Ръководители: ст.н.с. д-р Светлина Николова и проф. д-р Волф Москович. Съвместно с

Центъра за славянски езици и литератури при Еврейския университет в Йерусалим, Израел, разработен в рамките на спогодбата между БАН и Израелската академия на науките и хуманитаристиката.

- ИЗСЛЕДВАНЕ НА ТЕКСТОЛОГИЧЕСКИТЕ И ПРЕВОДАЧЕСКИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА СТАРОБЪЛГАРСКИТЕ ТВОРБИ ВЪВ

д-р Светлина Николова, PhD. The project was supported by the National Scientific Research Fund at the Bulgarian Ministry of Education and Science.

- THE BULGARIAN MANUSCRIPT TRADITION OF THE OLD TESTAMENT 14th–16th CENTURIES (2005–2007)

Project coordinator: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD. The project was supported by the National Scientific Research Fund at the Bulgarian Ministry of Education and Science.

- THE HOLY LAND AND THE MANUSCRIPT LEGACY OF SLAVS (2005–2007)

Project coordinators: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD and Prof. Wolf Moskovich, DSc. A

ВЕЛИКИТЕ ЧЕТИ-МИНЕИ НА МИТ-
РОПОЛИТ МАКАРИЙ (2005–2007)

Ръководители: проф. д-р Екхард Вайер и ст.н.с. д-р Светлина Николова. Съвместно със Славянския семинар на Университета „Алберт Лудвиг“ във Фрайбург, Германия. Финансиран от Германската служба за академичен обмен (DAAD) и Министерството на образованието и науката на България.

• СЛОВОУКАЗАТЕЛИ КЪМ СЛАВЯНСКИЯ
ПРЕВОД НА КНИГАТА НА ПРОРОК
ИЕЗЕКИИЛ (2005–2007)

Ръководител: ст.н.с. I ст. д-р Екатерина Дограмаджиева и проф. д-р Емилие Блахова. Съвместно със Славянския институт на Чешката АН, Прага, разработен в рамките на спогодбата между БАН и ЧАН.

3. Старобългарска химнография от IX–X в. Учени от КМНЦ откриха и публикуваха много неизвестни произведения на Кирило-Методиевите ученици Константин Преславски и Климент Охридски, предоставяйки на всички медиевисти безценни документални данни за развитието на този основен за славянското Средновековие жанр и доказвайки документално съвместната работа на Кирило-Методиевите ученици от Плиска-Преславския и Охридския

книжовен център. Постиганията на изследователите на химнографията привличат неизменно вниманието на световната славистика на различни международни форуми. На тринайсетия международен конгрес на славистите в Любляна през 2003 г. именно

съвместно с КМНЦ Третият Римски университет публикува докладите, изнесени на

joint project Center for Slavic Languages and Literatures in the Hebrew University of Jerusalem in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Israel Academy of Sciences and Humanities.

• A STUDY OF THE TEXTOLOGICAL AND
TRANSLATIONAL PECULIARITIES OF THE
OLD BULGARIAN WORKS IN THE GREAT
MENOLOGIA OF METROPOLITAN MAKARIY
(2005–2007)

Project coordinators: Prof. Ekhard Weiher, DSc and Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD. A joint project with the Slavic Seminar at the Albert Ludwigs University in Freiburg-i-Br. It was supported by German Academic Exchange Service (DAAD) and the Bulgarian Ministry of Education and Science.

• WORD INDEXES TO THE SLAVONIC
TRANSLATION OF THE BOOK OF THE
PROPHET EZEKIEL (2005–2007)

Project coordinators: Prof. Ekaterina Dogramadzhieva, DSc and Prof. Emilie Blahova, DSc. A joint project with the Slavonic Institute of the Czech Academy of Sciences, Prague, in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Czech Academy of Sciences.

3. Old Bulgarian Hymnography of the 9th–10th c. Research associates of the Cyrillo-Methodian Research Centre discovered and published many unknown works of Constantine of Preslav and Clement of Ochrid, the disciples of Cyril and Methodius. Thus, these scholars gave all medievalists invaluable documentary data on the development of this genre, which is a basic genre in the Slavonic Middle Ages, and proved in a documented way that the disciples of Cyril and Methodius in the Pliska-Preslav and Ochrid literary centres worked jointly. The achievements of those who worked on the hymnography attracted the attention of world Slavic scholars at different international forums. At the 13th International Congress of Slavic Scholars in Ljubljana in 2003 it was together with the CMRC that the Third University of Rome published the papers delivered at the special thematic block dedicated to Slavonic hymnography.





специалния тематичен блок, посветен на славянската химнография.

Приносителите от този проблематичен кръг са резултат от работата по следните проекти:

- СТАРОБЪЛГАРСКИ ХИМНОГРАФСКИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ НА КИРИЛО-МЕТОДИЕВИТЕ УЧЕНИЦИ (1996–1998)

Ръководител: ст.н.с. I ст. дфн Георги Попов. Субсидиран от Националния фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката. Награден от фонда.

- ЕДНОСТРОФИЧНИ ТРИОДНИ ПЕСНОПЕНИЯ НА КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ (2000–2002)

Ръководител: ст.н.с. I ст. дфн Георги Попов.

- СЛАВЯНСКОТО ЛИТУРГИЧЕСКО ТВОРЧЕСТВО В БЪЛГАРИЯ И РУСИЯ (2002–2005)

Ръководители: ст.н.с. д-р Светлина Николова и проф. дфн Александър Молдован. Съвместно с Института за руски език при Руската АН, Москва, разработен в рамките на спогодбата между БАН и РАН.

4. Каталози на българското средновековно писмено наследство, съхранявано в чуждестранни книгохранилища. Изключителен научен и обществен отзвук предизвика работата на сътрудниците на Кирило-Методиевския център по създаването на цялостен корпус на съдържанието на българските по произход ръкописи и на сръбските, руските и влахо-молдовските преписи на произведенията на българската средновековна литература чрез подготовката *de visu* на кратки описания на отделни колекции в чуждестранни хранилища. Вече е издаден като отделна книга един каталог – на една от най-богатите в това отношение в света колекции – сбирката на Алексей Хлудов от Държавния исторически музей в Москва. Този каталог по същество представя и модел за подготовката на описания на всички български писмени паметници от епохата на Средновековието, разпръснати в момента в многобройни чуждестранни книгохранилища и голяма част от тях – неизвестни (главно от хранилищата на източноевропейските страни). Той е една от най-

The contributions in this group of problems are the result of work on the following projects:

- THE OLD BULGARIAN HYMNOGRAPHY WORKS OF THE DISCIPLES OF CYRIL AND METHODIUS (1996–1998)

Project coordinator: Prof. Georgi Popov, DSc. The project was supported by the National Scientific Research Fund of the Ministry of Education and Science. It received an award by the Fund.

- ONE-STROPHE TRIODION CHANTS BY CONSTANTINE OF PRESLAV (2000–2002)

Project coordinator: Prof. Georgi Popov, DSc.

- THE SLAVONIC LITURGICAL WORKS IN BULGARIA AND RUSSIA (2002–2005)

Project coordinators: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD and Prof. Aleksandr Moldovan, DSc. A joint project with the Russian Language Institute at the Russian Academy of Sciences, Moscow, in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Russian Academy of Sciences.

4. Catalogues of the Bulgarian medieval written heritage kept in foreign depositories. The work of the CMRC staff on compiling a comprehensive corpus of the content of the manuscripts of Bulgarian origin and of the Serbian, Russian and Walachian-Moldovian copies of Bulgarian medieval literature by preparing *de visu* of brief descriptions of separate collections in foreign depositories, has evoked exceptionally strong response in scientific circles and in the broad public. A catalogue of one of the richest in that respect collections in the world – the collection of Alexey Khludov in the State Historical Museum in Moscow – has already been published in a separate book. The catalogue is in essence a model for preparing descriptions of all Bulgarian written monuments from the Middle Ages now dispersed in many foreign depositories and a large part of them unknown to researchers (this refers chiefly to the monuments in depositories in Eastern Europe). It is one of the books published by the CMRC and quoted most often in Bulgaria and abroad. Work is also complete on writing the descriptions of the collec-



често цитираните в България и в чужбина книги на КМНЦ. Завършена е работата по описването и на сбирките на Одеската държавна научна библиотека и на Библиотеката на Литовската академия на науките във Вилнюс. Свидетелство за големия обществен престиж на тази научна разработка е фактът, че без изключение тези колекции бяха описани с финансовата помощ на международни и чуждестранни институции. Благодарение на изследването на тези сбирки сега са приведени в известност всички български материали от тези слабодостъпни или недостъпни за всички кирилометодиевисти в света сбирки. Това улеснява и ускорява значително процеса на изследването им от различни гледни точки, като при това спестява време, усилия и много средства не само на сътрудниците на Центъра, но и на всички специалисти от България и Европа, които се интересуват от тях.

Приносите от този проблемен кръг са резултат от работата по следните проекти:

- **БЪЛГАРСКОТО СРЕДНОВЕКОВНО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО В СБИРКАТА НА АЛЕКСЕЙ ХЛУДОВ В ДЪРЖАВНИЯ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ В МОСКВА (1999)**
Ръководител: ст.н.с. д-р Светлина Николова. Съвместно с Държавния исторически музей в Москва, финансиран от Фонда за развитие на изкуствата на програма ФАР на Европейския съюз.

tions of the Odessa State Research Library and of the Library of the Lithuanian Academy of Sciences in Vilnius. The fact that all these collections were described with the financial help of international and other foreign institutions is evidence of the great public prestige of this catalogues. Thanks to this work all Bulgarian materials in these collections, which are not easily accessible or inaccessible to all Cyrillo-Methodian scholars in the world, are now known to people. This facilitates and speeds up considerably the process of studying them from different viewpoints, while saving time, effort and money, which benefits not only research associates at the CMRC, but also all experts from Bulgaria and abroad that are interested in them.

The contributions from this group of problems are the result of the following projects:

- **THE BULGARIAN MEDIEVAL CULTURAL HERITAGE IN THE COLLECTION OF ALEXEY KHLUDOV IN THE STATE HISTORICAL MUSEUM IN MOSCOW (1999)**
Project coordinator: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD. A joint project with the State Historical Museum in Moscow supported by the Arts Development Fund in the framework of the PHARE Programme of the European Union.
- **THE BULGARIAN MEDIEVAL CULTURAL HERITAGE IN THE COLLECTION OF VICTOR GRIGOROVICH IN THE STATE RESEARCH LIBRARY IN ODESSA (2001–2003)**



• БЪЛГАРСКОТО СРЕДНОВЕКОВНО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО В СБИРКАТА НА ВИКТОР ГРИГОРОВИЧ В ДЪРЖАВНАТА БИБЛИОТЕКА В ОДЕСА (2001–2003)
Ръководител: ст.н.с. д-р Светлина Николова.
Съвместно с Одеската държавна научна библиотека „Максим Горки“, финансиран по програма „Европа“ на Представителството на Европейската комисия в София, Австрийския институт за Източна и Югоизточна Европа – офис София, и Виенския университет.

5. Кирило-Методиевото дело в контекста на контактите между европейския Изток и Запад през Средновековието. Важни приноси на учените от КМНЦ по този проблемен кръг засягат присъствието на кирило-методиевската тема в агиографската книжнина и историографията на латински език в Средна и Западна Европа (Чехия, Полша, Италия), главно през периода XV–XVII в. В старобългарските житийни и химографски произведения бяха издирени нови данни за разпространението на църковните култове към светци от областите на днешна Италия. С това беше обогатена съществено научната база от знания за функционирането на кирило-методиевските традиции в Европа като свързващо звено в европейската писмена култура през Средновековието, останала досега извън вниманието както на славистите, така и на специалистите в областта на западноевропейското Средновековие.

Приносите от този проблемен кръг са резултат от работата по следните проекти:

Project coordinator: Assos. Prof. Svetlina Nikolova, PhD. A joint project with the Maxim Gorky State Research Library in Odessa supported by the Delegation of the European Commission in Bulgaria on the basis of the “Europe” Programme, by Austrian Science and Research Liaison Office ASO-Sofia and by the Vienna University.

5. The Cyrillo-Methodian Activity in the Context of the Contacts between the European East and the European West during the Middle Ages. Important

contributions by scholars of the CMRC on this group of problems concern the presence of the Cyrillo-Methodian theme in the hagiographic literature and historiography in Latin in Central and Western Europe (the Czech lands, Italy, Poland) chiefly in the 15th–17th centuries. The Old Bulgarian hagiographic works revealed new data on dissemination of the cults of saints in contemporary Italy. This was an essential enrichment of the scientific basis of knowledge on functioning

of the Cyrillo-Methodian traditions in Europe as a link in European written culture during the Middle Ages, a basis of knowledge that had been so far outside the range of the attention both of Slavic scholars and the experts in the sphere of the Middle Ages in Western Europe.

The contributions in this group of problems are the result of work on the following projects:





- КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКИЯТ МОТИВ И МОТИВЪТ ЗА ПОКРЪСТВАНЕТО НА БЪЛГАРИТЕ В СРЕДНОВЕКОВНАТА ЕВРОПЕЙСКА ИСТОРИОГРАФИЯ (1997–1999)

Ръководител: ст.н.с. д-р Славия Бърлиева. Финансиран от Националния фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката. Награден от фонда.

- ВИЗАНТИЙСКИЯТ И ЛАТИНСКИЯТ АГИОГРАФСКИ МОДЕЛ В КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКИТЕ ЖИТИЙНИ ТЕКСТОВЕ ОТ КЪСНОТО СРЕДНОВЕКОВИЕ (2000–2002)

Ръководител: ст.н.с. д-р Славия Бърлиева.

- ВИЗАНТИЯ И СЛАВЯНИТЕ – КОНТАКТИ И ТРАДИЦИЯ (2003–2005)

Ръководители: ст.н.с. д-р Светлина Николова и проф. д-н Александър Авенариус. Съвместно с Института по история на Словакията АН, Братислава, разработен в рамките на спогодбата между БАН и САН.

- ПАМЕТНИЦИ НА КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКАТА ТРАДИЦИЯ В ПОЛША (2004–2005)

Ръководители: ст.н.с. д-р Славия Бърлиева и проф. д-р Виеслав Бориш. Съвместно с филиала на Института по славистика на Полската АН в Краков, разработен в рамките на спогодбата между БАН и ПАН.

- СТАРОБЪЛГАРСКАТА АГИОГРАФИЯ И ХИМНОГРАФИЯ КАТО ИЗВОР ЗА КУЛТУРНИТЕ КОНТАКТИ МЕЖДУ ЕВРОПЕЙСКИЯ ИЗТОК И ЗАПАД ПРЕЗ СРЕДНИТЕ ВЕКОВЕ (2005–2007)

Ръководител: ст.н.с. д-р Мария Йовчева. Финансиран от Националния фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката.

6. Кирило-методиевска библиография. В КМНЦ се събира, поддържа и обработва единствената в света пълна кирило-методиевска библиография на съвременната научна, научнопопулярна и популярна литература по кирилometодиевистика, написана на повече от 17 европейски езика (английски, белоруски, български, гръцки, италиански, македонски, немски, полски, руски, словашки, словенски, сръбски, ук-

- THE CYRILLO-METHODIAN MOTIF AND THE MOTIF ABOUT THE BAPTIZING OF THE BULGARIANS IN MEDIEVAL EUROPEAN HISTORIOGRAPHY (1997–1999)

Project coordinator: Assoc. Prof. Slavia Barlieva, PhD. The project was supported by the National Scientific Research Fund of the Ministry of Education and Science and was awarded by that fund.

- THE BYZANTINE AND THE LATIN HAGIOGRAPHIC MODEL IN THE CYRILLO-METHODIAN HAGIOGRAPHIC TEXTS IN THE LATE MIDDLE AGES (2000–2002)

Project coordinator: Assoc. Prof. Slavia Barlieva, PhD.

- BYZANTIUM AND THE SLAVS – CONTACTS AND TRADITION (2003–2005)

Project coordinators: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD and Prof. Alexander Avenarius, DSc. A joint project with the Institute of Historical Studies of the Slovak Academy of Sciences, Bratislava, in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Slovak Academy of Sciences.

- MONUMENTS OF THE CYRILLO-METHODIAN TRADITION IN POLAND (2004–2005)

Project coordinators: Assoc. Prof. Slavia Barlieva, PhD, and Prof. Wieslaw Borish, PhD. A joint project with the Krakow branch of the Institute for Slavic Studies of the Polish Academy of Sciences in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Polish Academy of Sciences.

- OLD BULGARIAN HAGIOGRAPHY AND HYMNOGRAPHY AS A SOURCE ON THE CONTACTS BETWEEN THE EUROPEAN EAST AND EUROPEAN WEST DURING THE MIDDLE AGES (2005–2007)

Project coordinator: Assoc. Prof. Maria Yovcheva, PhD. The project was supported by the National Scientific Research Fund of the Ministry of Education and Science.

6. The Cirillo-Methodian Bibliography. The CMRC collects, maintains and processes the world's only full Cyrillo-Methodian bibliography of contemporary scientific, popular scientific and popular literature on



раински, унгарски, френски, хърватски, чешки), както и на художествени произведения, посветени на Кирило-Методиевото дело (литературни, изобразителни, музикални творби, кинофилми, снимки и портрети) от целия свят. Библиографията се поддържа на електронни носители и се подготвя не само за печат, но и за въвеждане в Internet. Тази работа е извънредно важна днес за напредъка на кирилометодиевистиката както в България, така и в Европа, защото има за резултат проследяването на развитието на научната мисъл в областта на кирилометодиевистиката. Това позволява да се определят правилно актуалните задачи на изследванията и да се избират за разработване най-перспективните и важни направления за развитие на научната проблематика на КМНЦ.

Приносителите от този проблематичен кръг са резултат от работата по следните проекти:

- КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКАТА БИБЛИОГРАФИЯ ОТ БЪЛГАРСКИЯ ПЕРИОДИЧЕН ПЕЧАТ 1844–1944 (1999–2001)

Ръководител: ст.н.с. д-р Веселка Желязкова.

- КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКА БИБЛИОГРАФИЯ 1940–2007 (1997–2007)

Ръководител: ст.н.с. д-р Светлина Николова.

Фактически през последното десетилетие всички разработки, осъществявани в КМНЦ, бяха организирани на проектен принцип, като в проектите вземаха участие учени не само от КМНЦ, но и от други български и чуждестранни институции.

Оформянето на научните разработки в проектна структура даде възможност на КМНЦ не само да достигне до значителни научни приноси, но разшири международното сътрудничество, което беше рационално използвано. Така от общо разработваните досега за периода 45 проекта 18 (които представляват 40%) са международни с институции от Австрия, Германия, Израел, Италия, Литва, Полша, Русия, Словакия, Украйна, Чехия и др. В последните няколко години близо



Cyrillo-Methodian Studies written in more than 17 European languages (Byelorussian, Bulgarian, Croatian, Czech, English, French, German, Greek, Hungarian, Italian, Macedonian, Polish, Russian, Serbian, Slovak, Slovenian, Ukrainian), as well as on works of Art dedicated to the Cyrillo-Methodian activity (literary works, works in Fine Arts, musical works, films, photos and portraits) from all over the world. The bibliography is maintained electronically and is being prepared not

only for printing but also for the Internet. This work is extremely important today for the progress of Cyrillo-Methodian Studies not only in Bulgaria, but also in Europe, because it results in tracing the development of scientific thinking in these studies. This makes it possible to determine correctly the present-day goals of these studies and to choose the most promising important directions for research in the field.

The contributions from this group of problems are the result of work on the following projects:

- CYRILLO-METHODIAN BIBLIOGRAPHY FROM BULGARIAN PERIODICALS 1844–1944 (1999–2001)

Project coordinator: Assoc. Prof. Veselka Zhelezkova, PhD.

- CYRILLO-METHODIAN BIBLIOGRAPHY 1940–2007 (1997–2007)

Project coordinator: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD.

In fact, all CMRC work over the last ten years was organized on a project basis, with research associates of the CMRC and other Bulgarian and foreign institutions taking part in these projects.

Using the project system enabled the CMRC not only to make considerable contributions, but to expand international cooperation which was efficiently developed. Thus, of the 45 projects undertaken so far over the period, 18 (40 per cent of total) are international ones with participation of institutions from Austria, the Czech Republic, Germany, Israel, Italy, Lithuania, Poland, Russia, Slovakia, Ukraine and other countries. Over the last several years nearly half



половината от разработваните в КМНЦ проекти са международни.

Показател за ефективността на проектното структуриране на научните изследвания е и фактът, че 4 от проектите бяха субсидирани от Националния фонд „Научни изследвания“, като 2 от тях след завършването бяха наградени, един проект беше субсидиран от Европейската комисия в рамките на програма „ФАР“ за подпомагане на българската култура по проект на Фонда за развитие на изкуствата, един – от Представителството на Европейската комисия в България по програма „Европа“, от Австрийския институт за Източна и Югоизточна Европа – офис София, и Виенския университет, един – от Германската служба за академичен обмен (DAAD) и Министерството на образованието и науката, и два – от Еврейския университет в Йерусалим. Така фактически 20% от общия брой проекти получиха допълнително субсидиране.

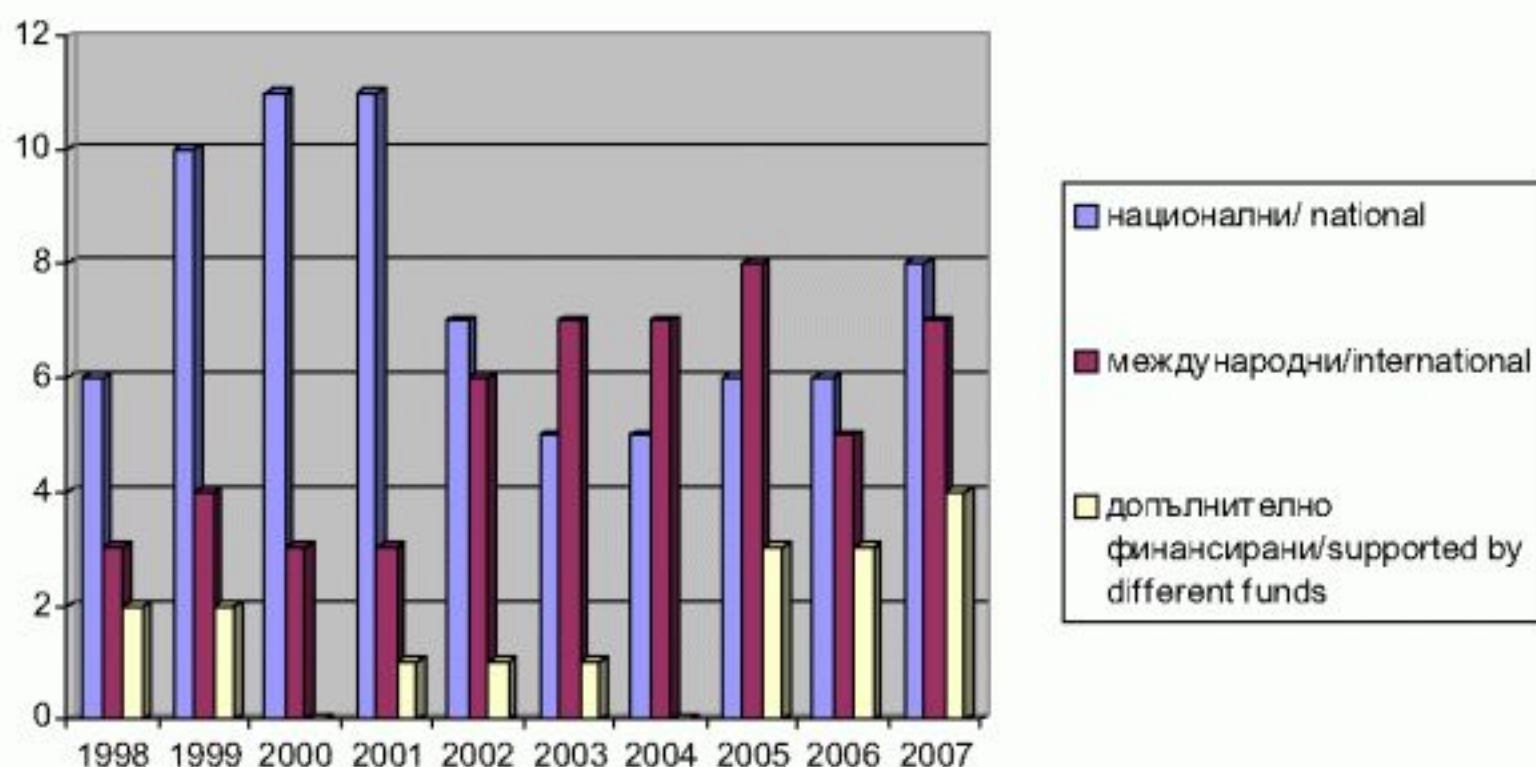
Поради ефективността на организирането на научните изследвания на проектен принцип тази форма продължава да бъде водеща в работата на КМНЦ.

the projects on which CMRC staff worked were international ones.

The effectiveness of the project-based structure of work is proved by the fact that four of the projects were supported by the National Scientific Research Fund and two of them received awards. One project was supported by the European Commission in the framework of the PHARE programme for helping Bulgarian culture on the basis of the project “Arts Development Fund”, one was granted by the Delegation of the European Commission in Bulgaria on the basis of the “Europe” Programme, by Austrian Science and Research Liaison Office ASO-Sofia and by the Vienna University, one was supported by the German Academic Exchange Service (DAAD) and the Bulgarian Ministry of Education and Science. Two projects were supported by the Hebrew University of Jerusalem. Thus, in fact 20 per cent of the total number of projects enjoyed additional subsidies.

Due to the effectiveness in using the project system, this way of working will be the leading one in the activities of the CMRC.

Проекти, разработени от КМНЦ
Projects on which CMRC Staff Worked





ТЕКУЩИ НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПРОЕКТИ

- РЪКОПИСНАТА ТРАДИЦИЯ НА СЛАВЯНСКИТЕ, ЛАТИНСКИТЕ И ГРЪЦКИТЕ ИЗТОЧНИЦИ ЗА КИРИЛО-МЕТОДИЕВОТО ДЕЛО (2006–2008)

Ръководител: ст.н.с. д-р Светлина Николова.

- КУЛТУРНО-РЕЛИГИОЗНИ И ФИЛОСОФСКИ АСПЕКТИ НА СЛАВЯНСКИТЕ СРЕДНОВЕКОВНИ ЛИТЕРАТУРИ И ТЕХНИТЕ СЪВРЕМЕННИ ПРОЕКЦИИ (2006–2008)

Ръководители: ст.н.с. д-р Славия Бърлиева и проф. д-р Гражина Шват. Съвместно с Института по славистика на Полската АН във Варшава, разработен в рамките на спогодбата между БАН и ПАН.

- ЕВАНГЕЛСКИ МЕСЕЦОСЛОВНИ ЧЕТИВА В СЛАВЯНСКИТЕ РЪКОПИСИ (X–XVII ВЕК) (2006–2008)

Ръководител: ст.н.с. I ст. д-р Екатерина Дограмаджиева.

- КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКИ ТРАДИЦИИ И КНИЖОВНОСТ В ЮГОЗАПАДНИТЕ БЪЛГАРСКИ ЗЕМИ – XVIII–XIX ВЕК (2006–2008)

Ръководител: н.с. Олга Пърличева.

- РЕЦЕПЦИЯ НА СРЕДНОБЪЛГАРСКАТА КОЛЕКЦИЯ ОТ ХОМИЛИИ „СТУДИОН“ В КИРИЛСКАТА РЪКОПИСНА ТРАДИЦИЯ НА ЛИТОВСКО-ПОЛСКАТА ОБЩНОСТ (XVI–XVII В.) (2007–2009)

Ръководители: ст.н.с. д-р Светлина Николова и доц. д-р Йоланта Забарскайте. Съвместно с Института по литовски език – Вилнюс, Литва, разработван в рамките на спогодбата между БАН и ЛАН.

- СЛАВЯНО-ГРЪЦКИ И ГРЪЦКО-СЛАВЯНСКИ СЛОВОУКАЗАТЕЛ КЪМ СРЕДНОБЪЛГАРСКИЯ ПРЕВОД НА ТРИОДНИТЕ СИНАКСАРИ (2007–2008)

Ръководител: ст.н.с. д-р Лора Тасева.

- СЛАВЯНСКИ ПРАВНИ ТЕКСТОВЕ ОТ СРЕДНОВЕКОВИЕТО (2007–2009)

Ръководител: ст.н.с. д-р Светлина Николова.

- СЛОВОУКАЗАТЕЛИ НА СЛАВЯНСКИЯ ПРЕВОД НА КНИГАТА НА ПРОРОК ИЕРЕМИЯ (2007–2009)

WORK IS PROCEEDING ON THE FOLLOWING RESEARCH PROJECTS

- THE MANUSCRIPT TRADITION OF THE SLAVONIC, LATIN AND GREEK SOURCES ON THE CYRILLO-METHODIAN ACTIVITY (2006–2008)

Project coordinator: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD.

- CULTURAL, RELIGIOUS AND PHILOSOPHIC ASPECTS OF SLAVIC MEDIEVAL LITERATURES AND THEIR MODERN PROJECTIONS (2006–2008)

Project coordinators: Assoc. Prof. Slavia Barlieva, PhD and Prof. Grazina Szvat, PhD. A joint project with the Institute for Slavic Studies of the Polish Academy of Sciences in Warsaw in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Polish Academy of Sciences.

- GOSPEL MENOLOGION IN THE SLAVONIC MANUSCRIPTS (10TH–17TH CENTURIES) (2006–2008)

Project coordinator: Prof. Ekaterina Dogramadziewa, DSc.

- CYRILLO-METHODIAN TRADITIONS AND THE LITERARY ACTIVITIES IN THE SOUTHWESTERN BULGARIAN LANDS – 18TH–19TH CENTURIES (2006–2008)

Project coordinator: Research associate Olga Parlicheva.

- RECEPTION OF THE MIDDLE BULGARIAN “STUDION” COLLECTION OF HOMILIES IN CYRILLIC MANUSCRIPT TRADITION OF THE LITHUANIAN-POLISH COMMONWEALTH (16TH–17TH CENTURIES) (2007–2009)

Project coordinators: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD and Assoc. Prof. Iolanta Zabarskaite, PhD. A joint project with the Institute of the Lithuanian Language in Vilnius, Lithuania, in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Lithuanian Academy of Sciences.

- A SLAVIC-GREEK AND GREEK-SLAVIC WORD INDEX TO THE MIDDLE BULGARIAN TRANSLATION OF THE TRIODION SINAXARIA (2007–2008)

Project coordinator: Assoc. Prof. Lora Tasseva, PhD.



Ръководители: ст.н.с. д-р Светлина Николова и проф. дфн Емилие Блахова. Съвместно със Славянския институт при Чешката академия на науките – Прага, Чехия, разработван в рамките на спогодбата между БАН и ЧАН.

• КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКОТО НАСЛЕДСТВО И НАЦИОНАЛНАТА ИДЕНТИЧНОСТ НА БЪЛГАРИ И СЛОВАЦИ (2008–2010)

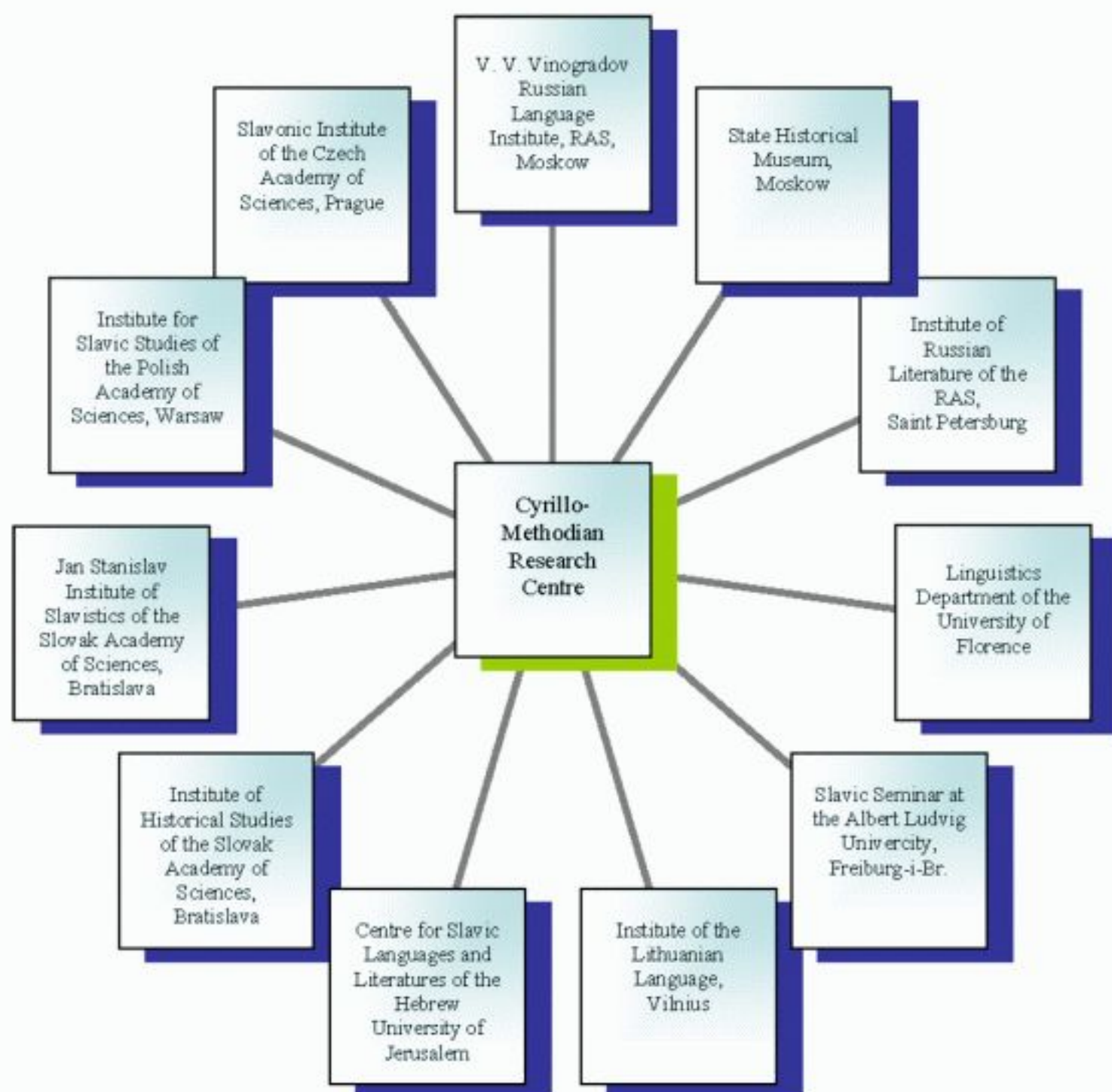
• SLAVIC LEGAL TEXTS FROM THE MIDDLE AGES (2007–2009)

Project coordinator: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD.

• WORD INDEXES TO THE SLAVIC TRANSLATION OF THE BOOK OF THE PROPHET JEREMIAH (2007–2009)

Project coordinators: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD and Prof. Emilie Blahova, DSc. A

Партньори на КМНЦ в международното сътрудничество / Partners of CMRC in International Collaboration





Ръководители: ст.н.с. д-р Светлина Николова и проф. д-р Петер Женьух. Съвместно с Института по славистика „Ян Станислав“ при Словашката академия на науките в Братислава, разработван в рамките на спогодбата между БАН и САН.

• **ОСЪВРЕМЕНЯВАНЕ НА НАУЧНО-ИНФОРМАЦИОННИЯ КОМПЛЕКС В ОБЛАСТТА НА КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО**
(2007–2009)

Ръководител: ст.н.с. д-р Светлина Николова. Финансиран от Националния фонд „Научни изследвания“ при Министерството на образованието и науката.

• **БИБЛИЯТА В СЛАВЯНСКАТА ТРАДИЦИЯ**
(2008–2010)

Ръководители: ст.н.с. д-р Светлина Николова и доц. д-р Александър Кулик. Съвместно с Еврейския университет в Йерусалим, разработван в рамките на спогодбата между БАН и Израелската академия на науките и хуманитаристиката.

joint project with the Slavonic Institute of the Czech Academy of Sciences, Prague, in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Czech Academy of Sciences.

• **THE CYRILLO-METHODIAN HERITAGE AND THE NATIONAL IDENTITY OF BULGARIANS AND SLOVACS** (2008–2010)

Project coordinators: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD, and Prof. Peter Žeňuch, DSc. A joint project with the Jan Stanislav Institute of Slavistics of the Slovak Academy of Sciences in Bratislava, in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Slovak Academy of Sciences.

• **MODERNIZATION OF THE SCIENTIFIC INFORMATION COMPLEX IN THE AREA OF THE CYRILLO-METHODIAN CULTURAL HERITAGE** (2007–2009)

Project coordinator: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD. The project is supported by the National Scientific Research Fund of the Ministry of Education and Sciences.

• **THE BIBLE IN SLAVIC TRADITION**
(2008–2010)

Project coordinators: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD, and Assoc. Prof. Alexander Kulik, PhD. A joint project with the Hebrew University of Jerusalem in the framework of the agreement between the Bulgarian Academy of Sciences and the Israel Academy of Sciences and Humanities.



ПУБЛИКАЦИИ

Основната форма на представяне на резултатите от научноизследователската дейност на КМНЦ са публикациите в научни издания в България и в чужбина.

През последните 10 години КМНЦ публикува като издател 21 книги (две от които на чуждестранни автори) с общ обем 7590 страници.

Неговите сътрудници публикуваха в други издателства в България и в чужбина още 11 книги с общ обем 4075 страници.

PUBLICATIONS

Publishing in scientific periodicals and books in Bulgaria and abroad is the basic way of presenting the results of CMRC research activities.

Over the last ten years the CMRC issued 21 books as a publisher (two of them by foreign authors) with a total of 7590 pages.

Research associates of the Centre had another 11 books published, with a total of 4075 pages. They were issued by other publishers in Bulgaria and abroad.



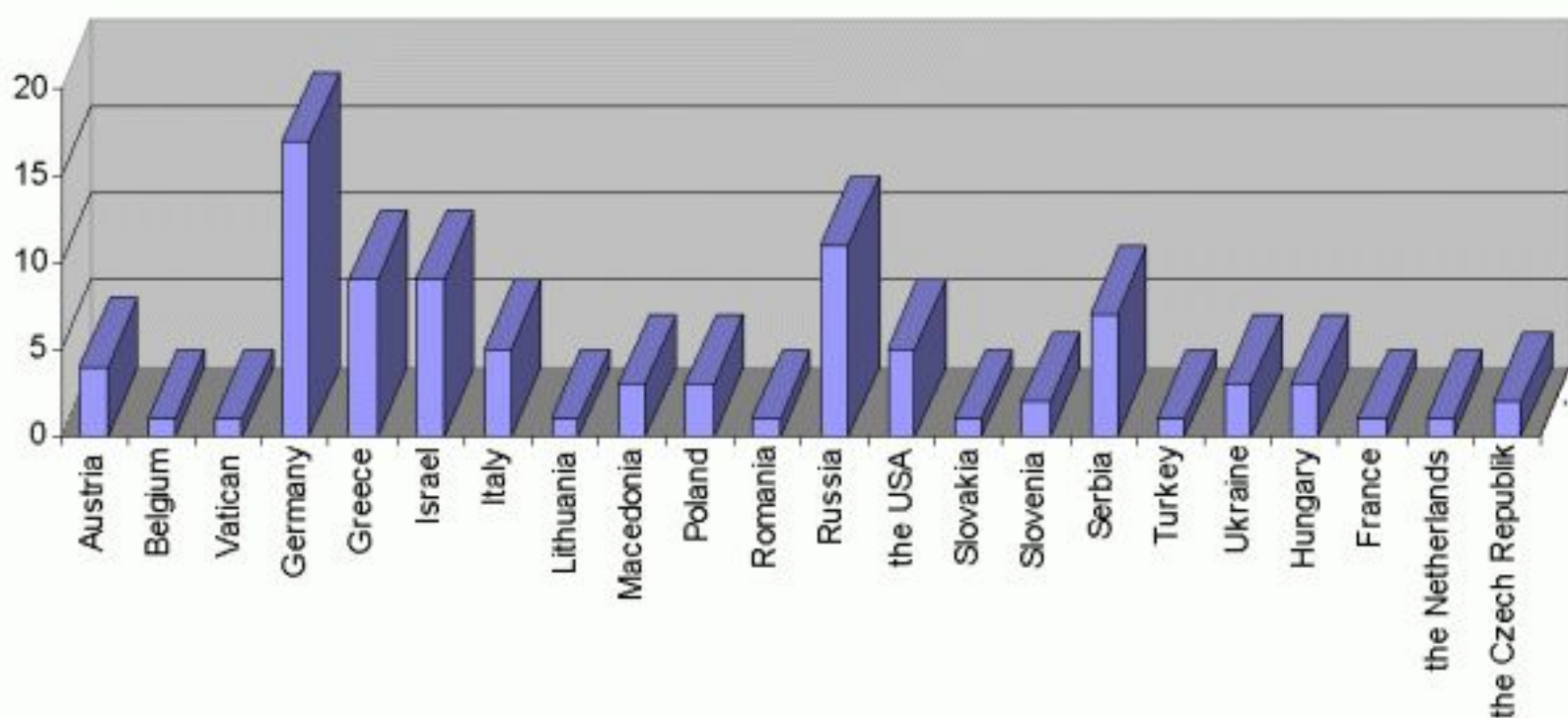
Така броят на книгите, подготвени от сътрудниците на КМНЦ (самостоятелно или в съавторство с учени от други научни звена) за периода 1998–2007 г., е 32 с общ обем 11 665 страници. От книгите 10 са монографични изследвания, 8 представляват издания на средновековни славянски паметници, придружени с изследвания за тях, 12 са сборници със статии и студии от български и чужди учени, 1 каталог на ръкописи и 1 библиография.

Освен това сътрудниците на КМНЦ от 1997 г. до днес публикуваха 485 статии и студии с общ обем 5252 страници. Съвсем естествено по-голямата част от тези публикации са в България – 391, което е 81% от общия им брой. Освен това учените от КМНЦ публикуваха 85 свои изследвания с обем 1148 страници (т.е. 19% от броя на статиите и студиите и 22% от техния обем) в още 22 страни на Европа. Това е безспорно свидетелство за интереса на чуждестранните ни колеги към нашите проучвания и допринася съществено за изграждане на международен

Thus, books prepared by research associates of the CMRC (independently or together with scholars from other research entities establishments) for the 1998–2007 period number 32, with a total of 11,665 pages. Of all books, ten are monographs, eight are publications of medieval Slavonic monuments with research studies on them, 12 are collections of articles or studies by Bulgarian and foreign scholars, one is a catalogue of manuscripts and one is a bibliography.

In addition to research, CMRC associates published from 1997 to the present 485 articles and studies with a total of 5252 pages. Most are published in Bulgaria (391) which is 81 per cent of their number. In addition to this, associates of the Centre published 85 studies with a total of 1148 pages (i.e. 19 per cent of the articles and 22 per cent of their volume) in another 22 countries of Europe. This is undoubted evidence of the interest shown by foreign colleagues in our research which contributes to the international prestige of the CMRC. The publications are in all major Slavic studies centres in the world and the largest number is in the countries with Slavic

*Публикации на учените от КМНЦ в чужбина /
Publications of CMRC Research Associates Abroad*





авторитет на КМНЦ. Публикациите са във всички важни славистични центрове в света, като най-големият им брой е в страни с най-значителни славистични и византоложки научни средища: Германия – 17, Русия – 11, Гърция и Израел – по 9, Сърбия – 7, Италия и САЩ – по 5, Австрия – 4, Македония, Полша, Украйна и Унгария – по 3, Словения и Чехия – по 2, Белгия, Ватикана, Литва, Румъния, Словакия, Турция, Франция и Холандия – по 1.

Публикациите в периодичните издания са в едни от най-авторитетните в света хуманитарни списания и поредици като например: *Byzantinoslavica* и *Slavia* (Чехия), *Wiener Slavistisches Jahrbuch* (Австрия), *Zeitschrift für slavische Philologie*, *Monumenta linguae Slavicae dialecti veteris*, *Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters* (Германия), *Orientalia Christiana Periodica* (Ватикана), *Jews and Slavs* (Израел), *Византийский временник* и *Древняя Русь* (Русия), *Црквне Студије* (Сърбия) и др. 89 от статиите и студиите на учените в КМНЦ (което е 19% от общия им брой) са публикувани на чужди езици – 43 на руски, 20 на френски, 14 на английски, 10 на немски и по 1 на италиански и турски език.

Сътрудниците на КМНЦ публикуваха също 2 научнопопулярни книги и 30 научнопопулярни статии с общ обем 263 страници.

Общо за периода 1998–2007 г. сътрудниците на КМНЦ публикуваха 532 научни труда с общ обем 12 286 страници (при съвместните публикации са отчетени само страниците, подготвени от сътрудниците на КМНЦ), или средно по 53,2 на година с обем 1226 страници. Това означава, че средно на 1 учен се падат по 3,3 труда с обем 76,6 страници годишно. Тази продуктивност е много над средния показател за България и съответства на данните за европейските страни, стари членки на ЕС.

and Byzantine studies: Germany – 17, Russia – 11, Greece and Israel – nine each, Serbia – seven, Italy and the USA – five each, Austria – four, Macedonia, Poland, Ukraine and Hungary – three each, Slovenia and the Czech Republic – two each, Belgium, the Vatican, Lithuania, Romania, Slovakia, Turkey, France and the Netherlands – one each.

The publications have appeared in some of the most authoritative journals and series such as for instance: *Byzantinoslavica* and *Slavia* (the Czech Republic), *Wiener Slavistisches Jahrbuch* (Austria), *Zeitschrift für Slavische Philologie*, *Monumenta Linguae Slavicae Dialecti Veteris*, *Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters* (Germany), *Orientalia Christiana Periodica* (the Vatican), *Jews and Slavs* (Israel), *Vizantiyskiy Vremennik* and *Drevnyaya Rus* (Russia), *Crkovne Studije* (Serbia), etc. Eighty-nine of the articles and studies by scholars in the CMRC (which is 19 per cent of the total number) have been published in foreign languages – 43 in Russian, 20 in French, 14 in English, ten in German and one each in Italian and Turkish.

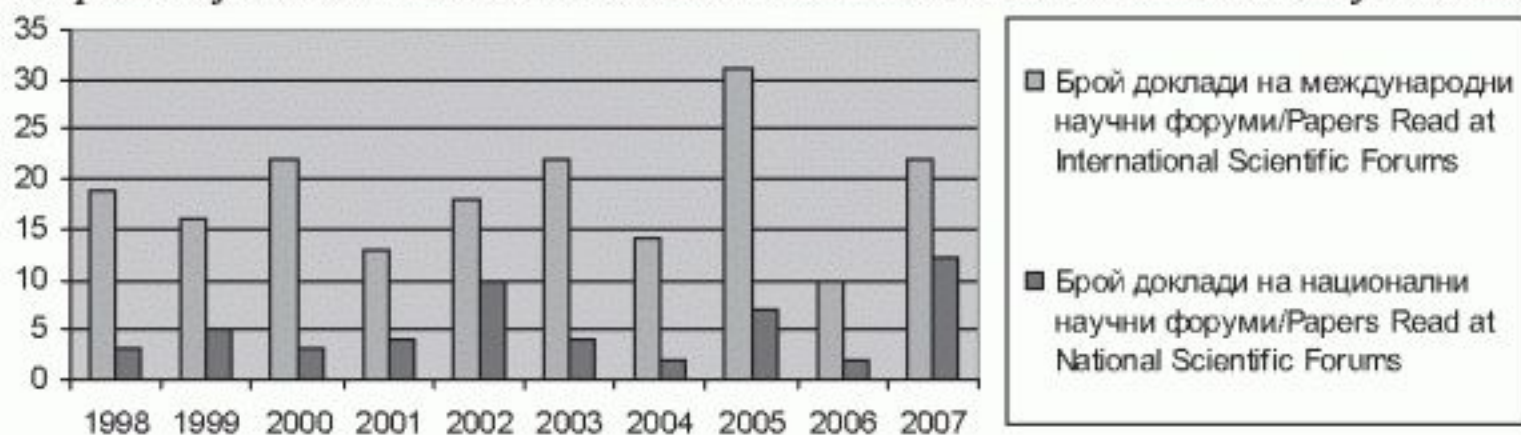
The research associates of the CMRC published also two popular science books and 30 popular scientific articles with a total of 63 pages.

Over the 1998–2007 period the research associates of the Centre published 532 contributions with a total of 12,286 pages (in case of joint publications, we report only pages prepared by the research staff of the CMRC), i.e. an average of 53.2 works per year with 1226 pages. This means that there were 3.3 works with 76.6 pages per research associate a year. This productivity is far above the average indicator for Bulgaria and corresponds with data from other European countries which have been EU members for a long time.

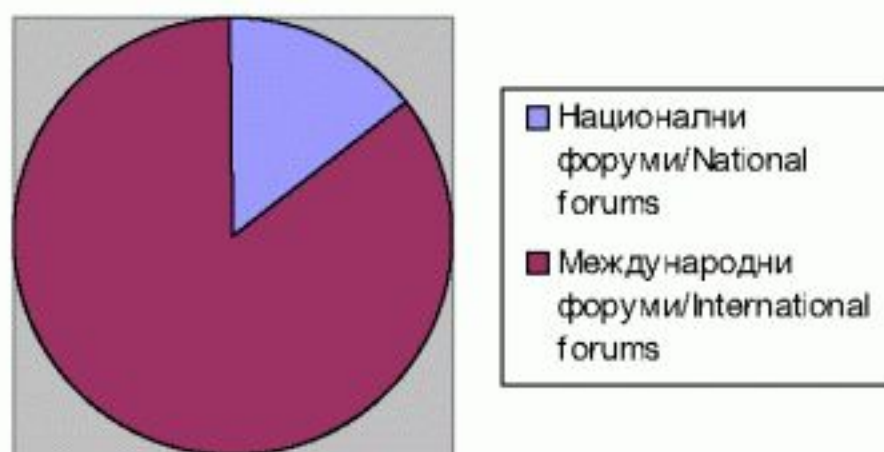
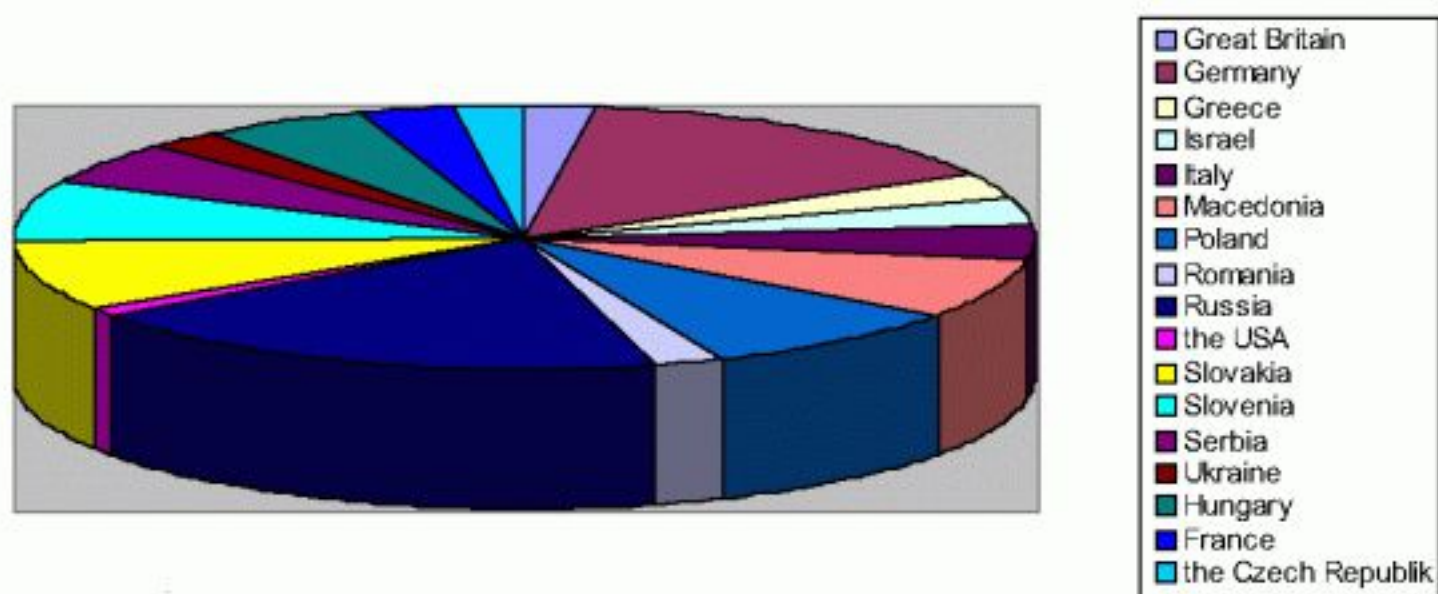




Участие на сътрудниците на КМНЦ в национални и международни научни форуми / Participation of CMRC Research Associates in International and National Scientific Forums



Изнесени доклади от сътрудниците на КМНЦ на международни научни форуми в чужбина / Papers Read of CMRC Research Associates at International Scientific Forums Abroad



УЧАСТИЕ В МЕЖДУНАРОДНИ И НАЦИОНАЛНИ НАУЧНИ ФОРУМИ

Учените от Кирило-Методиевския научен център представят резултатите от своите изследвания също чрез доклади на международни и национални научни срещи, симпо-

PARTICIPATION IN INTERNATIONAL AND NATIONAL SCIENTIFIC FORUMS

The scholars of the Cyrillo-Methodian Research Centre present the results of their investigations also by means of papers read at international and national scientific meetings, sym-



зиуми, конференции и конгреси. За последните 10 години те участваха със 187 доклада на 122 международни научни форуми (78% от всички изнесени доклади) и с 53 доклада на 21 национални научни форуми (22% от всички изнесени доклади). Средно за десет години учените от КМНЦ са вземали участие в по 14 научни форума годишно и са изнасяли по 24 доклада. По-голямата част от докладите е представена пред международна научна аудитория в България (92 доклада на 55 форума) и в 16 страни на Европа и в САЩ (Русия – 18 доклада на 15 форума, Германия – 14 доклада на 11 форума, Полша и Словакия – по 8 доклада на 4 форума, Македония – 7 доклада на 4 форума, Италия – 4 доклада на 4 форума, Словения – 7 доклада на 3 форума, Унгария – 5 доклада на 3 форума, Гърция и Франция – по 3 доклада на 3 форума, Сърбия – 5 доклада на 2 форума, Израел – 3 доклада на 2 форума, Великобритания, Румъния, Чехия и Украйна – по 2 доклада на 2 форума, САЩ – 2 доклада на 1 форум). Това свидетелства по безспорен начин, че учените от КМНЦ успяха да се впишат за изминалия период в европейското научно пространство.

За последните десет години КМНЦ организира самостоятелно или съвместно с други институции следните научни сесии, симпозиуми, конференции и др. в България и в чужбина:

- Научна конференция „Животът и делото на Кирил и Методий – културна идентификация и интеграция в Европа“ – Братислава, 23–25 май 2002 г. (съвместно с Българския и с Чешкия културен институт в Братислава).

- Научна сесия „Новият (надконфесионален) превод на Новия завет (пробно издание)“ – София, 30 януари 2003 г. (съвместно с Българското библийско дружество и Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“).

- Научна конференция „Преводите през XIV столетие на Балканите“ – София, 26–28 юни 2003 г. (съвместно с фондациите „Александър фон Хумболт“ и „Фриц Тисен“).

- Тематичен блок „Критическото издание на най-стария славянски текст на библийските книги и неговите алтернативи“ на XIII

posia, conferences and congresses. Over the last ten years they participated with 187 papers at 122 international scientific forums (78 per cent of all papers delivered by them) and with 53 papers at 35 national scientific forums (22 per cent of all papers delivered by them). On average, over the last ten years the research associates of the CMRC have taken part in 14 forums a year and have delivered 24 papers per year. The bulk of the papers have been presented before an international scientific community of participants in Bulgaria (92 papers at 55 forums) and in 16 countries in Europe and the USA (Russia – 18 papers at 15 forums, Germany – 14 papers at 11 forums, Poland and Slovakia – eight papers at four forums each, Macedonia – seven papers at four forums, Italy – four papers at four forums, Slovenia – seven papers at three forums, Hungary – five papers at three forums, Greece and France – three papers at three forums each, Serbia – five papers at two forums, Israel – three papers at two forums, Great Britain, Romania, the Czech Republic and Ukraine – two papers at two forums each, the USA – two papers at one forum). In a number of cases two or more research associates from the CMRC have taken part in one forum. This testifies in an undoubted way that over the past period research associates of the CMRC have succeeded in becoming part of the European community of researchers in the Humanities.

Over the past ten years the CMRC organized independently or together with other institutions the following scientific sessions, symposia, conferences and other events in Bulgaria and abroad:

- A scientific conference on “The Life and Work of Cyril and Methodius – Cultural Identification and Integration into Europe” – Bratislava, 23–25 May 2002 (jointly with the Bulgarian and Czech cultural institutes in Bratislava).

- A scientific session entitled “The New (Non-confessional) Translation of the New Testament (Trial Edition)” – Sofia, 30 January 2003 (jointly with the Bulgarian Bible Society and the Faculty of Theology of the St. Clement of Ochrid University in Sofia).

- A scientific conference entitled “The Trans-



международен конгрес на славистите“ – Любляна, 15–21 август 2003 г.

- Научна конференция „Проблеми на Кирило-Методиевото дело и на българската култура през IX–X в.“ – София, 28 септември – 2 октомври 2005 г.

- Симпозиум „Велика Моравия – Велики Преслав“ – Шумен, 16–18 май 2006 г. (съвместно с Шуменския университет „Константин Преславски“, Славянския институт на Чешката академия на науките в Прага, Археологическия институт с музей при БАН – филиал Шумен, Националния историко-археологически резерват и музей „Велики Преслав“, Археологическия институт на Чешката академия на науките в Бърно и Моравския областен музей).

- Конференция „Глаголица и кирилица – история и писмени паметници“ – Братислава, 6–7 юни 2007 г. (съвместно с Университета „Ян Амос Коменски“ и Българския културен институт в Братислава).

В научните срещи, организирани самостоятелно от КМНЦ, освен 50 български специалисти от всички сродни институции в България взеха участие и повече от 40 чуждестранни учени от 17 страни на Европа и Америка – Австрия, Белгия, Великобритания, Германия, Гърция, Израел, Испания, Италия, Македония, Норвегия, Полша, Русия, САЩ, Словакия, Сърбия, Унгария и Чехия. Сред тях бяха не само едни от най-авторитетните учени, но също и много млади изследователи от КМНЦ, от други български научни звена и от различни европейски страни.



ИЗДАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

През последното десетилетие голямо място в дейността на Центъра заемаше развиваната от него собствена *издателска дейност, оформена в специализирано издателско звено*. Тя е от особена важност, тъй като дава възможност за бързо и качествено публикуване на научните приноси на учените. Освен това тя дава големи възможности да се изпълняват координационните задачи на Центъра, обе-

lations during the 14th Century in the Balkans”, Sofia, 26–28 June 2003 (jointly with the Alexander von Humboldt Foundation and the Fritz Thyssen Foundation).

- A thematic block under the title “The Critical Edition of the Oldest Slavonic Text of the Biblical Books and Its Alternatives” at the 13th International Congress of Slavic Scholars – Ljubljana, 15–21 August 2003.

- A scientific conference entitled “The activity of SS Cyril and Methodius and Bulgarian Culture of the 9th–10th Centuries” – Sofia, 28 September – 2 October 2005.

- A symposium “Great Moravia and Great Preslav”, Shumen, 16–18 May 2006 (jointly with the Constantine of Preslav University of Shumen, the Slavonic Institute of the Czech Academy of Sciences in Prague, the Archaeological Institute with a Museum at the Bulgarian Academy of Sciences – the Shumen branch, the National Historical and Archaeological Reservation and Museum “Veliki Preslav”, the Archaeological Institute of the Czech Academy of Sciences in Brno and the Moravia District Museum).

- A conference on “The Glagolitic and the Cyrillic Alphabets – History and Written Monuments” – Bratislava, 6–7 June 2007 (jointly with the Jan Amos Comenius University and the Bulgarian Cultural Institute in Bratislava).

In the scientific meetings organized independently by the CMRC there took part 50 Bulgarian experts from all related institutions and also more than 40 foreign research scholars from 17 countries in Europe and America – Austria, Belgium, the Czech Republic, Germany, Great Britain, Greece, Hungary, Israel, Italy, Macedonia, Norway, Poland, Russia, Serbia, Slovakia, Spain and the USA. Among them were some of the most authoritative scholars and also a great number of young scholars from the CMRC, other Bulgarian research establishments and from different European countries.



PUBLISHING ACTIVITIES

Publishing activities of the CMRC, which are responsibility of a specialized team, featured prominently in the activity of the Centre in the



динявайки и представяйки най-значителните постижения на учените кирилometодиевисти и палеослависти от цял свят. Фактически именно през този период КМНЦ се превърна във важен европейски издателски център на научната литература по кирилometодиевистика. Тази дейност се развиваше в няколко направления.

Кирило-Методиевски студии, поредица, посветена на цялостния комплекс от кирилometодиевски проблеми. Единствена в света поредица, специализирана в областта на кирилometодиевистиката, в която се включват монографии, студии и статии от български и чуждестранни учени, които се печатат на български език, на всички славянски езици, както и на английски, немски и френски език. От 1998 до 2007 г. бяха отпечатани 7 тома с общ обем 2507 страници. В тях са включени 4 монографии (3 на учени от КМНЦ и 1 на учен от Холандия), 196 студии и статии от 98 автори от България и от 13 европейски страни (Белгия, Германия, Гърция, Испания, Италия, Македония, Норвегия, Полша, Русия, Словакия, Унгария, Холандия и Чехия). Те са написани главно на български език (85%), но 15% са публикувани на чужди езици: 1 монография на английски език, 17 статии на руски, 5 на немски, 4 на английски, 2 на полски и 1 на френски език.

last decade. They are very important as they provide an opportunity for publishing promptly and with high quality the contributions of the research staff. Besides, they help very much the Centre to implement its coordinating tasks by pooling and presenting the most significant achievements of Cyrillo-Methodian scholars and palaeoslavists from the whole world. In fact, it was in this period that the CMRC turned into an important European publishing centre for the scientific literature on Cyrillo-Methodian studies. These activities developed in several directions.

"Kirilo-Methodievski Studii" (Cyrillo-Methodian Studies) is a series dedicated to the entire complex of these studies. It is the only series in the world that is specialized in the field of Cyrillo-Methodian problems and it carries monographs, studies and articles by Bulgarian and foreign scholars, which are printed in Bulgarian, as well as in Slavic languages and in English, German and French. Seven volumes with a total of 2507 pages were issued from 1998 to 2007. They include four monographs (three by research associates of the CMRC and one by a Holand author), 196 studies and articles by 98 authors from Bulgaria and from 13 European countries (Belgium, the Czech Republic, Germany, Greece, Hungary, Italy, Macedonia, the Netherlands, Norway, Poland, Russia, Slo-

Palaeobulgarica / Старобългаристика, единственото специализирано международно списание за комплексно разработване на проблемите на най-старата славянска култура – старобългарската. Публикуват се научни изследвания и научни съобщения, в които



се разработват проблемите на българската средновековна писмена култура от създаването на славянската азбука въз основа на диалекта на българските славяни, до епохата на Българското възраждане (XVIII в.), както и на кирило-методиевските традиции до наши дни. Тези проблеми в различните им аспекти (книжнина, литература, език, изкуство, история и др.) се свързват тясно с културното развитие на православните славянски и неславянски народи, с византийската и западноевропейската култура през Средновековието. Списанието е интердисциплинарно. През периода то излизаше без никакво забавяне в установената периодичност от 4 книжки годишно не само на български език, но също – на английски, немски, руски и френски език, с резюмета на английски и български език. В работата на редколегията редовно участваха не само нейните членове от състава на КМНЦ, но и двамата членове, работещи в СУ „Св. Климент Охридски“, както и чуждестранните членове от Германия (от Университета в Саарбрюкен) и от САЩ (Университета в Кълъмбъс, Охайо).

През 1998–2007 г. бяха публикувани 40 книжки с общ обем 4804 печатни страници. Те съдържат 365 изследвания (от тях 248 статии, 94 материала с прегледи, обзори и рецензии и 28 статии за изтъкнати български и чуждестранни кирилometодиевисти). Те са дело на 204 автори – 130 от България (70%) и 61 (30%) от чужбина. От българските автори 20 са сътрудници на КМНЦ – практически всички учени от КМНЦ печатат свои проучвания в

vakia and Spain). They have been written mainly in Bulgarian (85 per cent of total) and 15 per cent – in foreign languages: one monograph in English, 17 articles in Russian, five in German, four in English, two in Polish and one in French.

Palaeobulgarica/Starobalgaristica is the only specialized international journal dedicated to a comprehensive investigation of the problems of the oldest Slavic culture – the Old Bulgarian culture. It publishes research works and scientific communications on the problems of the Bulgarian medieval written culture of the time of the creation of the Slavonic alphabet on the basis of the dialect of the Bulgarian Slavs to the epoch of the Bulgarian National Revival (the 18th century), as well as on the Cyrillo-Methodian traditions up to the present. These problems in their different aspects (literary activities, language, the Fine Arts, history, etc.) are linked closely with the cultural development of the Orthodox Slavic and non-Slavic nations, with Byzantine and West European culture during the Middle Ages). The journal is interdisciplinary in its character. During the period under review it was published without any interruption with the established periodicity of four issues per annum not only in Bulgarian, but also in English, French, German and Russian also containing summaries in English and Bulgarian. Not only the members who are research associates in the CMRC participated in the work of the editorial board, but also two members working in the St. Clement of Ohrid University in Sofia took part along with foreign members from Germany (the University in Saarbrücken) and from the USA (the University of Columbus, Ohio).

Forty issues with a total of 4804 pages were published from 1998 to 2007. They contain 365 materials (of them 248 articles, 94 materials with surveys and reviews and 28 articles about distinguished Bulgarian and foreign Cyrillo-Methodian scholars). They had been written by 204 authors – 130 from Bulgaria (70 per cent) and 61 (30 per cent) from foreign countries. Of the Bulgarian authors 20 are research associates of the CMRC – in practice all scholars from the CMRC have their work printed in the journal. Among the foreign contributors most were from Russia (17), the USA (eight), Italy (six) and



списанието. Сред чуждестранните автори преобладават учените от Русия (17), САЩ (8), Италия (6) и Германия (3). Бяха публикувани също изследвания на по 2-ма учени от Австрия, Великобритания, Литва, Полша, Украйна, Унгария, Чехия и Южна Корея и по 1 учен от Белгия, Беларус, Гърция, Испания, Канада, Македония, Норвегия, Румъния, Сърбия и Хърватия. По-голямата част от материалите са публикувани на български език, включително и на някои чуждестранни учени, които ги изпращат на български (316, което е 82% от общия им брой). 18% са публикувани на чужди езици – 36 материала на руски, 27 – на английски, 4 на немски и 1 на френски език.

Свидетелство за високия авторитет на списанието е фактът, че то се реферира в 4 важни реферативни справочници: Ulrich's periodicals directory, New York, № 4020; International Bibliography of the Social Sciences, London, № 2255; International Medieval Bibliography, London (от 2001 г. насам); ИНИОН. Институт научной информации по общественным наукам. Библиографический указатель. Москва, РАН. Шифр 26807642.

Отделни книги

Кирило-Методиевският научен център подготвя за печат и публикува като издател самостоятелно или съвместно с други институции също отделни книги в областта на кирилометодиевистиката и старобългаристиката. Те са подготвени не само от учени от Центъра, но също – от широк кръг учени от БАН и от българските висши учебни заведения, както и от чуждестранни специалисти от научни институции и университети и са публикувани на английски, български, немски, френски, руски, италиански и украински език. По-важните от тях, излезли от печат през 1998–2007 г., които съдържат съществени научни приноси, са например:

- Старобългарският превод на Стария Завет. Под общата редакция и с въведение на Св. Николова. Т. 1. Златанова, Р. Книга на дванадесетте пророци с тълкования. София, КМНЦ, 1998. 614 стр.

Germany (three). The journal carried also contributions by two scholars from each of the following countries: Austria, the Czech Republic, Great Britain, Hungary, Lithuania, Poland, South Korea and Ukraine and 1 scholar from each of the following countries: Belarus, Belgium, Canada, Croatia, Greece, Macedonia, Norway, Romania, Serbia and Spain. Most of the materials were published in Bulgarian, including those by some foreign scholars, who send them in that language (316, i.e. 82 per cent of the total number). The rest (18 per cent were published in foreign languages: 36 materials – in Russian, 27 – in English, four – in German, and one in French.

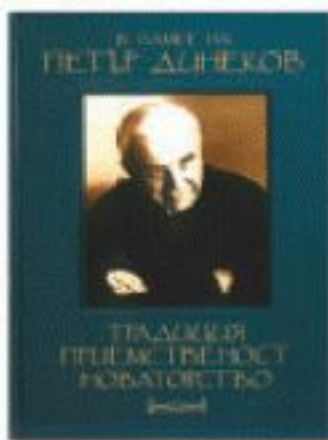
The fact that the journal is referenced by four important reference sources: Ulrich's Periodicals Directory, New York, No 4020; The International Bibliography of the Social Sciences, London, No 2255; The International Medieval Bibliography, London (since 2001); INION. Institut nauchnoi informacii po obshtestvennym naukam. Bibliograficheskii ukazatel. Moskva. RAN. Schifr 26807642 is a proof of its international prestige.

Separate books

The Cyrillo-Methodian Research Centre also prepares for the press and publishes alone or jointly with other institutions also separate books in the sphere of Cyrillo-Methodian and Paleobulgarian studies. So far, these books have been prepared not only by research associates of the Centre, but also by other scholars from the Bulgarian Academy of Sciences and Bulgarian universities, as well as by foreign experts from research institutions and universities. They have been published in Bulgarian, English, French, German, Italian, Russian and Ukrainian. More important books that have come off the press between 1998 and 2007 and contain essential scholarly contributions are the following:

- The Old Bulgarian Translation of the Old Testament. Under the general redaction of and with an introduction by Svetlina Nikolova. Vol. 1. Zlatanova, R. The Book of the Twelve Pro-

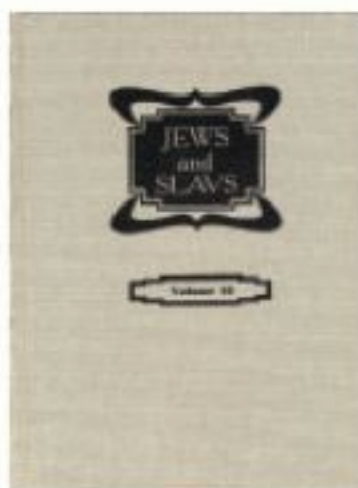
- Николова, Св., М. Йовчева, Т. Попова, Л. Тасева. Българското средновековно културно наследство в сбирката на Алексей Хлудов в Държавния исторически музей в Москва. Каталог. Под общата редакция и с въведение от Св. Николова. Консултанти Л. Мавродинова, Х. Миклас. София, КМНЦ, 1999. 107 с. 80 л. ил.
- Традиция. Приемственост. Новаторство. В памет на Петър Динев. София, КМНЦ, 2001. 592 стр.
- Старобългарско книжовно наследство. Съставител Л. Грашева. София, КМНЦ, 2002. 218 стр.
- Старобългарският превод на Стария Завет. Под общата редакция и с въведение на Св. Николова. Т. 2. Книга на пророк Иезекиил с тълкования. Изданието е подготвено от Л. Тасева, М. Йовчева. Подбор на гръцкия текст Т. Илиева. София, КМНЦ, 2003. 456 стр.
- Кирило-Методиевска библиография (1516–1934). Под общата редакция на Св. Николова. София, КМНЦ, 2003. 656 стр.
- Критическото издание на най-стария славянски текст на библейските книги и неговите алтернативи. Тематически блок. XIII Международен конгрес на славистите, Любляна, 15–21 август 2003 г. София, КМНЦ, 2003. 76 стр.
- La poesia liturgica slava/Древнеславянская литургическая поэзия. XIII Congresso Internazionale degli Slavisti (Lubiana, 15–21 Agosto 2003). Blocco tematico № 14. Relazioni. XIII Международный съезд славистов (Любляна, 15–21 августа 2003). Доклады. Sofia–Roma, 2003.
- Федер, У. Хиляда години като един ден. Животът на текстовете в православно славянство. Отг. ред. Св. Николова. София, КМНЦ, 2005. 464 стр.
- Мавродинова, Л. Иконография на дванадесетте големи църковни празника в средновековната стенна живопис в България (IX–XIV в.). София, phets with Commentaries. Sofia, CMRC, 1998. 614 pp.
- Nikolova, S. Yovcheva, M., Popova, T., Tasseva, L. The Bulgarian Medieval Cultural Heritage in the Khludov Collection in the State Historical Museum in Moscow. Catalogue. Introduction by Svetlina Nikolova (General Editor). With the assistance of L. Mavrodinova and H. Miklas. Sofia, CMRC, 1999. 105 pp., 80 sheets with illus.
- Tradition. Continuity. Innovation. In Memory of Petar Dinekov. Sofia, CMRC, 2001. 592 pp.
- The Old Bulgarian Literary Heritage. Compiled by L. Grasheva. Sofia, CMRC, 2002. 218 pp.
- The Old Bulgarian Translation of the Old Testament. Under the general redaction of and with an introduction by Svetlina Nikolova. Vol. 2. The Book of the Prophet Ezekiel with Commentaries. Edited by L. Tasseva, M. Yovcheva. Selection of the Greek text by T. Ilieva. Sofia, CMRC, 2003. 456 pp.
- Cyrillo-Methodian Bibliography (1516–1934). Under the general editorship of Svetlina Nikolova. Sofia, CMRC, 2003. 656 pp.
- Critical Edition of the Oldest Slavonic Text of the Bible Books and its Alternatives. A Thematic Block. 13th International Congress of Slavic Scholars – Ljubljana, 15–21 August 2003. Sofia, CMRC, 2003. 76 pp.
- La poesia liturgica slava antica / Drevneslavjanskaja liturgicheskaja poezija. XIII Congresso Internazionale degli Slavisti (Lubiana, 15–21 Agosto 2003). Blocco tematico No 14. Relazioni. Roma–Sofia, Dipartimento di Letterature Comparete dell'Università degli Studi Roma-Tre & Centro di Studi Cirillometodiani presso l'Accademia Bulgara delle Scienze, 2003. 113 pp.
- Veder, W. One Thousand years as One Day. The Life of Texts in Or-





КМНЦ, 2005. 156 стр.

- Judaeo-Bulgarica, Judaeo-Russica et Palaeoslavica (= Jews and Slavs. Vol. 15). Edited by W. Moskovich and S. Nikolova. Jerusalem–Sofia, The Center for Slavic Languages and Literatures of the Hebrew University of Jerusalem, The Cyrillo-Methodian Research Center of the Bulgarian Academy of Sciences, 2005. 332 p.



- Messianic Ideas in Jewish and Slavic Cultures (= Jews and Slavs. Vol. 18). Edited by W. Moskovich and S. Nikolova. Jerusalem–Sofia, The Center for Slavic Languages and Literatures of the Hebrew University of Jerusalem, The Cyrillo-Methodian Research Center of the Bulgarian Academy of Sciences, 2006. 306 p.

- Миклас, Х., Л. Тасева, М. Йовчева. Берлински сборник. Среднобългарски книжовен паметник от началото на XIV век с допълнения от други ръкописи. Miklas, H., L. Taseva, M. Jovcheva. Berlinski Sbornik. Ein kirchenslavisches Denkmal mittelbulgarischer Redaktion des beginnenden 14. Jahrhunderts ergänzt aus weiteren handschriftlichen Quellen. София–Виена, Кирило-Методиевски научен център – Австрийска академия на науките. Sofia–Wien, Kyrillomethodianisches Forschungszentrum – Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2006. 456 стр.

- The Holy Land and the Manuscript Legacy of Slavs (= Jews and Slavs. Vol. 20). Edited by W. Moskovich, S. Nikolova and M. Taube. Jerusalem–Sofia, The Center for Slavic Languages and Literatures of the Hebrew University of Jerusalem, The Cyrillo-Methodian Research Center of the Bulgarian Academy of Sciences, 2008. 380 pp.

Ефективността на издателската дейност на КМНЦ се доказва от широката популярност на изданията в много страни на света. Списание *Palaeobulgarica* се разпространява редовно в 31 страни на Европа, Америка и Азия както в най-големите научни библиотеки, така

thodox Slavdom. Executive editor S. Nikolova. Sofia, CMRC, 2005. 464 pp.

- Mavrodinova, L. Iconography of the Twelve Great Feasts of the Church in Medieval Murals in Bulgaria (9th–14th centuries). Sofia, CMRC, 2005. 156 pp.

- Judaeo-Bulgarica, Judaeo-Russica et Palaeoslavica (= Jews and Slavs. Vol. 15). Edited by W. Moskovich and S. Nikolova. Jerusalem–Sofia, The Center for Slavic Languages and Literatures of the Hebrew University of Jerusalem, The Cyrillo-Methodian Research Centre of the Bulgarian Academy of Sciences, 2005. 332 pp.

- Messianic Ideas in Jewish and Slavic Cultures (= Jews and Slavs. Vol. 18). Edited by W. Moskovich and S. Nikolova. Jerusalem–Sofia, The Center for Slavic Languages and Literatures of the Hebrew University of Jerusalem, The Cyrillo-Methodian Research Centre of the Bulgarian Academy of Sciences, 2006. 306 pp.

- Miklas, H. L. Taseva, M. Jovcheva. The Berlin Miscellany. A Middle Bulgarian Literary Monument of the Early 14th Century with Additions from other Manuscripts. Sofia–Vienna, The Cyrillo-Methodian Research Centre – The Austrian Academy of Sciences, 2006. 456 pp.

- The Holy Land and the Manuscript Legacy of Slavs (= Jews and Slavs. Vol. 20). Edited by W. Moskovich, S. Nikolova and M. Taube. Jerusalem–Sofia, The Center for Slavic Languages and Literatures of the Hebrew University of Jerusalem, The Cyrillo-Methodian Research Center of the Bulgarian Academy of Sciences, 2008. 380 pp.

The efficiency of CMRC publishing activities is shown in the wide popularity of its publications in many parts of the world. The *Palaeobulgarica* journal is distributed regularly in 31 countries of Europe, America and Asia, as well as in the biggest research libraries and among private readers (Austria, Belgium, Byelarus, Canada, China, Croatia, the Czech Re-





и сред частни лица (Австрия, Белгия, Беларус, Великобритания, Германия, Гърция, Дания, Естония, Испания, Италия, Канада, Китай, Литва, Македония, Норвегия, Полша, Румъния, Русия, САЩ, Словакия, Словения, Сърбия, Украйна, Унгария, Финландия, Франция, Холандия, Хърватия, Чехия, Швейцария, Швеция). КМНЦ има стабилна дистрибуторска мрежа в чужбина (главно в Германия и Великобритания), чрез която продава своите списание, поредица и отделни книги. Фактически цялата издателска дейност се извършва не с бюджетни средства, а от собствените приходи на КМНЦ, които се формират от продажбата на изданията, от участие в конкурси, от спонсори и дарения.

public, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Great Britain, Greece, Hungary, Italy, Lithuania, Macedonia, the Netherlands, Norway, Poland, Romania, Russia, Serbia, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland, the Ukraine, USA). CMRC has a stable distribution network abroad (chiefly in Germany and Great Britain) through which it sells its journal, its series and separate books. In fact the entire publishing activity is done not with money from the budget, but with the CMRC's own income, which accrues from the sale of the Centre's publications, from participation in competitions and from sponsorship and grants.



ОСНОВНА АПАРАТУРА И ИНФОРМАЦИОННИ МАСИВИ

BASIC EQUIPMENT AND INFORMATION FACILITIES

- 12 стационарни компютъра, 6 преносими компютъра, всички снабдени със специализиран софтуер; 6 принтера, 6 скенера; докуматор за четене на микрофилми; 2 ксерокса; дигитален фотоапарат.

- Картотека на кирило-методиевската библиография след 1940 г.; съдържа повече от 25 000 заглавия на 17 европейски езика (английски, белоруски, български, гръцки, италиански, македонски, немски, полски, руски, словашки, словенски, сръбски, украински, унгарски, френски, хърватски и чешки език), представени като традиционна картотека на фишове и в електронен вид, които са на разположение на всички български и чуждестранни изследователи.

- Кирило-методиевски научен архив. Състои се от няколко десетки хиляди страници фотокопия от средновековни ръкописи – славянски, гръцки и латински, свързани с разработваната проблематика. В него има също така книги, отпечатьци и фотокопия по кирило-методиевската проблематика от труднодостъпни и редки чуждестранни издания от XVII до XX в., публикувани в различни

- Twelve stationary computers, six notebooks, all of them with specialized software; six scanners; six printers; a microfilm viewer; two xerox machines; one digital camera.

- A card-index containing the Cyrillo-Methodian bibliography of publications from 1940 onwards. That bibliography has over 25,000 titles in 17 European languages (Byelorussian, Bulgarian, Croatian, Czech, English, French, German, Greek, Hungarian, Italian, Macedonian, Polish, Russian, Serbian, Slovak, Slovenian and Ukrainian) available as a traditional card-index and also electronically. Both sources are at disposal of all Bulgarian and foreign researchers.

- A Cyrillo-Methodian scientific archive. It contains tens of thousands of photographic copies of medieval manuscripts – Slavonic, Greek and Latin – that are related to the themes the Centre works on. It has also books, prints and photographic copies of foreign materials that have been published in various European countries from the 17th to the 20th centuries and are not available in Bulgarian libraries or are rare and not easily accessible. They are available to all Bulgarian and foreign scholars.



европейски страни, които липсват в българските библиотеки. Те са достъпни за всички български и чуждестранни учени.

- Микрофилмова сбирка от близо 10 000 кадъра (=20 000 страници) микрофилми от повече от сто български ръкописи и български, сръбски и руски преписи на български произведения от Кирило-Методиевия период и епохата на Златния век на българската книжнина (IX–X в.) от няколко големи колекции в Литва, Русия, Украйна, съдържащи многобройни материали за българското писмено наследство от епохата на Средновековието, недостъпни в оригинал за българските изследователи. Сбирката е на разположение на всички български и чуждестранни учени и е от голямо значение за ускоряването на изследователската работа в областта на кирилometодиевистиката не само в България, но и в другите европейски страни.

Прилагане на компютърните технологии

КМНЦ целенасочено въвежда съвременни цифрови технологии в своята изследователска практика. В последното десетилетие Центърът започна изграждането на отделни компоненти на бъдещия си научноинформационен комплекс. Беше започната дигитализация на пълната кирило-методиевска библиография след 1940 г. чрез системата CDS-ISIS. Като резултат от сътрудничеството с Института по компютърна лингвистика в Пиза по проекта „Виртуална библиотека и информационни инструменти за старобългаристиката и нейните извори“ (1998–2000) беше разработен модул към италианската програма DBT за компилиране на различни видове структурирани архиви на старобългарски текстове. В момента се изгражда интерактивен web портал, където ще бъде отразена цялата изследователска дейност на Центъра. Там ще бъде публикувана и електронна библиотека на изданията на Центъра, наборни издания на средновековни славянски ръкописи, както и библиографска база данни по кирилometодиевистика.

- A collection of nearly 10,000 microfilm slides (20,000 pages) of over 100 Bulgarian manuscripts and of Bulgarian, Serbian and Russian copies of Bulgarian works from the Cyrillo-Methodian period and the Golden Age of Bulgarian letters (9th–10th centuries) from several big collections in Lithuania, Russia, Ukraine that have many materials on the Bulgarian written heritage from the Middle Ages, materials whose originals are inaccessible to Bulgarian scholars. The collection is available to all Bulgarian and foreign researchers and is of great benefit for speeding up research in Cyrillo-Methodian studies not only in Bulgaria, but also in other European countries.

Applying Computer Technologies

The CMRC consistently introduces digital technologies in its research work. Over the past decade the Centre began forming separate components of its future science information complex. Digitalization of the full Cyrillo-Methodian bibliography of materials published after 1940 started by means of the CDS/ISIS system. As a result of cooperation with the Institute of Computational Linguistics in Pisa on the project “Virtual Library and Information Instruments for Old Bulgarian Studies and their Sources” (1998–2000), a module to the Italian DBT programme was developed for compiling various kinds of structural archives of Old Bulgarian texts. An interactive portal website is being developed now. It will reflect the entire research activity of the Centre. It will have an electronic library of the Centre publications, typed editions of Medieval Slavonic manuscripts and a bibliographic database on Cyrillo-Methodian Studies.

ОБРАЗОВАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

EDUCATIONAL ACTIVITIES

В съответствие с мултидисциплинарния и интердисциплинарен характер на разработваната в КМНЦ проблематика през последните 10 години в него бяха обучавани 15 докторанти по специалностите българска литература, български език, теория и история на литературата, теология, изкуствознание и изобразителни изкуства, история, книгознание, библиотекознание и библиография. На 06.02.2008 г. Националната агенция за оценяване и акредитация (след направения преглед на дейността по обучението на докторанти през периода 1998–2005 г. и оценяването ѝ като много добра) поднови правото на КМНЦ да обучава докторанти за срок от 6 години. През 2004 г. Центърът получи Еразъм харта от Европейската комисия за 3 академични години (2004–2007) за обучение на докторанти и за въвеждане на европейската система за трансфер на кредити (ECTS). По тази програма 2-ма докторанти на КМНЦ бяха обучавани за срок от по 5 месеца в Италия и Германия, а Центърът обучава по 6 месеца 4 души от Полша. В рамките на същата програма Центърът прие 8 и изпрати 6 преподаватели в университетите партньори в Германия, Италия и Полша. За нуждите на програмата „Еразъм“ и на Центъра на обучение на БАН беше разработена специална мултидисциплинарна програма за обучение на докторанти, наречена „Език и култура на средновековна Европа“, и беше успешно въведена системата за трансфер на кредити.

Хабилитираните сътрудници на КМНЦ са желани преподаватели в най-престижните университети в България: Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Националната художествена академия „Николай Павлович“ в София, Нов български университет. Те са ангажирани с редица фундаментални дисциплини, както и със специализи-

In accordance with the multidisciplinary and interdisciplinary character of the problems being studied by the CMRC, over the last ten years it trained 15 applicants for doctoral degrees in the specialties: Bulgarian Literature, Bulgarian Language, Theory and History of Literature, Theology, Art Studies and Fine Arts, History, Book Science, Library Science and Bibliography. On 6 February 2008 the National Evaluation and Certification Agency (after making a review of the work on training applicants for a doctoral degree in the 1998–2005 period and rating it very good) renovated the right of the Centre to train people for doctoral degrees for a period of six years. In 2004 the Centre received an Erasmus Chart from the European Commission for three academic years (2004–2007) for training applicants for doctorates and for introducing the European Credit Transfer System (ECTS). Under this programme two PhD Students received training for five months each in Italy and Germany and the Centre trained four people from Poland for six months each. In the framework of the same programme the Centre received eight and sent six lecturers to universities in Germany, Italy and Poland which are its partners. A special multidisciplinary programme for a doctoral degree training entitled “Language and Culture in Medieval Europe” was developed for the needs of the Erasmus Programme and of the Training Centre of the Bulgarian Academy of Sciences. The credit transfer system was successfully introduced (ECTS).



Professors and associate professors of the CMRC are invited as lecturers in the most prestigious universities in Bulgaria: the St. Clement of Ochrid University in Sofia, the St. Paisius of Hilendar University in Plovdiv, the Nicolai Pavlovich Academy of fine arts in Sofia, the New Bulgarian University. They teach a number of fundamental disciplines, as well as read on specialized themes in the sphere of Cyrillo-



рани теми в областта на кирилометодиевистиката и нейните връзки с палеославистиката, византологията, латинистиката. Подготвят курсове лекции и семинарни упражнения в различни направления на хуманитаристиката (изворознание, лингвистика, литературознание, текстология, изкуствознание): по средновековна българска литература, старобългарски език и история на българския език, средновековна агиография и химнография, латински език, старогръцки език, средновековна историческа хронология, латинска палеография и др. През същия период учените от КМНЦ изнесоха и лекции в престижни чуждестранни университети, като например във Вюрцбург, Тюбинген и Фрайбург (Германия), Йерусалим (Израел), Пиза, Рим, Удине и Флоренция (Италия), Кълъмбъс (Охайо, САЩ), Лодз (Полша) и др.

Methodian Studies and their relations with Paleoslavistic, Byzantine and Latin Studies. They prepare courses of lectures and tutorials in different fields of the Humanities (Source Studies, Linguistics, Literature, Textual Criticism, Art Studies): on Medieval Bulgarian Literature, the Old Bulgarian Language and the History of the Bulgarian Language, Medieval Hagiography and Hymnography, Latin, Ancient Greek, Medieval Historical Chronology, Latin Paleography etc.

During the same period CMRC scholars took lectures also in prestigious foreign universities such as those at Würzburg, Tübingen and Freiburg-i-Br. (Germany), Jerusalem (Israel), Pisa, Rome, Udine and Florence (Italy), Columbus (Ohio, USA), Lodz (Poland) and elsewhere.



СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА РАБОТАТА НА УЧЕНИТЕ

През изминалия период от 1998 до 2007 г. с Решение на Общото събрание на учените в КМНЦ след подробно обсъждане бяха приети с консенсус актуализирани критерии за оценяване на работата на учените (в КМНЦ такива критерии бяха изработени от специална комисия и прилагани още от началото на 1995 г.). Тези критерии бяха отразени в специално приготвена за целта атестационна карта. Те се усъвършенстват при необходимост и бяха напълно приведени в съответствие с приетите от ОС на БАН на неговото 44 заседание от 22.03.1999 г. по повод на изискването за периодична атестация на всички звена на БАН (Протокол № 2, т. 3.2. от заседанието на УС от 16.02.2005 г.). Атестационните карти се представят в края на всяка година като отчет за работата на всеки сътрудник и по тях се извършва оценка на работата на учените от избрана от Научния съвет Атестационна комисия в състав от 5 членове (4 хабилитирани и 1 нехабилитиран учен). Председателят на Атестационната комисия подготвя обобща-

THE SYSTEM FOR EVALUATING THE WORK OF RESEARCH STAFF

Over the 1998–2007 period a decision of the General Assembly of CMRC scholars after a long discussion adopted with a consensus updated criteria for evaluating work of research scholars in the CMRC (such criteria were developed by a special commission and applied already since the beginning of 1995). These criteria were incorporated into the special testimonial card. Where necessary, they are updated and brought into full compliance with those adopted by the General Assembly of the Bulgarian Academy of Sciences at their 44th meeting on 22 March 1999 with regard to the requirement for periodical testimonial-related evaluation of all units in the BAS (Minutes No 2, item 3.2. of the meeting of the Governing Board of 16 February 2005). The testimonial cards are presented at the end of each year as an account of the work of every research associate and an evaluation of the scholars' work is made on their basis by a testimonial commission elected by the Scientific Council. The Testimonial Commission consists of five members (four are professors or associate professors and



телен доклад за работата на учените, който се представя пред Общото събрание и въз основа на който Научният съвет прави предложения за стимулиране на учените.

По този начин служебното положение на учените се определя от резултатите от тяхната работа. Освен това при тази система на оценяване има възможност да се получи най-вярна и точна представа за работата на всеки учен и да се вземат обективни и правилни решения за неговото бъдеще.

one is elected among the remaining research associates). The Chairman of the Testimonials Commission prepares an overall report on the work of the research associates and presents it to the General Assembly. On its basis, the Scientific Council makes proposals for promoting scholars or giving them other recognition of their work. In the same way the service position of the scholars is determined by the results of their work. Also under this system of evaluation it is possible to receive the best and exact idea of the work of every scholar and to take fair and correct decisions for his or her future.



ДАННИ ЗА ЗВЕНТОТО Структура

Ръководство

Директор – ст.н.с. II ст. д-р Светлина Николова

Зам.-директор – ст.н.с. II ст. д-р Славия Бърлиева

Научен секретар – ст.н.с. II ст. д-р Татяна Мострова

Председател на научния съвет – ст.н.с. I ст. д-р Георги Попов

Председател на Общото събрание на учените – ст.н.с. II ст. д-р Веселка Желязкова

Председател на Атестационната комисия – ст.н.с. II ст. д-р Лора Тасева

Главен счетоводител – Иванка Петрова

Научен съвет: ст.н.с. I ст. д-р Георги Попов, ст.н.с. I ст. д-р Лилияна Мавродинова, ст.н.с. I ст. д-р Екатерина Дограмаджиева, ст.н.с. II ст. д-р Светлина Николова, ст.н.с. II ст. д-р Славия Бърлиева, ст.н.с. II ст. д-р Лора Тасева, ст.н.с. II ст. д-р Мария Йовчева, ст.н.с. II ст. д-р Веселка Желязкова, ст.н.с. II ст. д-р Бойка Мирчева, ст.н.с. II ст. д-р Татяна Мострова, ст.н.с. I ст. д-р Боряна Велчева, ст.н.с. I ст. д-р Боряна Христова, проф. д-р Румяна Павлова, проф. д-р Ангелина Минчева, ст.н.с. II ст. д-р Лилияна Грашева

DATA FOR CMRC Structure

Leadership

Director – Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD

Deputy Director – Assoc. Prof. Slavia Barlieva, PhD

Scientific Secretary – Assoc. Prof. Tatyana Mostrova, PhD

Chairman of the Scientific Council – Prof. Georgi Popov, DSc

Chairman of the General Assembly of the Scholars – Assoc. Prof. Veselka Zhelyazkova, PhD

Chairman of the Testimonial Commission – Assoc. Prof. Lora Tasseva, PhD

Chief Accountant – Ivanka Petrova

Scientific Council: Prof. Georgi Popov, DSc; Prof. Lilyana Mavrodinova, DSc; Prof. Ekaterina Dogramadzhieva, DSc; Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD; Assoc. Prof. Slavia Barlieva, PhD; Assoc. Prof. Lora Tasseva, PhD; Assoc. Prof. Maria Yovcheva, PhD; Assoc. Prof. Veselka Zhelyazkova, PhD; Assoc. Prof. Boika Mircheva, PhD; Assoc. Prof. Tatyana Mostrova, PhD; Prof. Boryana Velcheva, DSc; Prof. Boryana Hristova, DSc; Prof. Rumyana Pavlova, DSc; Prof. Angelina Mincheva, PhD; Assoc. Prof. Lilyana Grasheva, PhD



Секция „Кирило-Методиевски извори“ – ръководител ст.н.с. II ст. д-р Светлина Николова

Секция „Кирило-Методиевски текстове“ – ръководител ст.н.с. I ст. д-р Екатерина Дограмаджиева

Секция „Кирило-Методиевски традиции“ – ст.н.с. I ст. д-р Лиляна Мавродинова

Редакция на списание „Palaeobulgarica“ – гл. редактор ст.н.с. II ст. д-р Светлина Николова, секретар на редакцията Галина Филипова

Персонал

КМНЦ има 25 служители, като 18 от тях са научни работници, 7 специалисти с висше образование. В Центъра работят 3 старши научни сътрудници I степен, 8 старши научни сътрудници II степен, 7 научни сътрудници. Трима са носители на научната степен доктор на науките, а 11 на научната и образователна степен доктор.

От 1998 г. до края на 2007 г. беше постигнато значително обновяване на научния състав. Поради пенсиониране и други причини напуснаха 6 хабилитирани учени. В същото време бяха назначени на щатна работа 6 млади специалисти, двама от които със защитени докторски дисертации.

От състава на учените и докторантите 6 защитиха докторски дисертации и 6 се хабилитираха, 1 получи научното звание ст.н.с. I ст., 4 бяха повишени в научното звание н.с. I ст., 1 – в научното звание н.с. II ст.

Така в края на 2007 г. в КМНЦ работят 17 научни сътрудници и 1 специалист с висше образование, завършил докторантура. От тях в момента трима са ст.н.с. I ст., седем са ст.н.с. II ст., трима са н.с. I ст., двама – н.с. II ст., двама – н.с. III ст. Трима са носители на научната степен доктор на науките (18%), а 10 – на научната и образователна степен доктор (59%). Съотношението между хабилитираните и нехабилитираните учени е 58% към 42%, а съотношението между носителите на научни степени и звания и учените, които не

Cyrillo-Methodian Sources Section – head: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD

Cyrillo-Methodian Texts Section – head: Prof. Ekaterina Dogramadzhieva, DSc

Cyrillo-Methodian Traditions Section – head: Prof. Lilyana Mavrodinova, DSc

Editorial board of the Palaeobulgarica journal – editor-in-chief: Assoc. Prof. Svetlina Nikolova, PhD; secretary of editorial board: Galina Filipova

Staff

In 2008 CMRC staff numbers 25. Eighteen of them are research associates and seven are specialists with higher education. Of the research associates, three are professors (i.e. senior research associates 1st degree), eight are associate professors (i.e. senior research associates 2nd degree) and seven – research associates. Three have DSc degrees and 11 have PhD degrees.

From 1998 to 2007 a considerable renewal of the staff took place. Six professors and associate professors left due to retirement or for other reasons. In the same period six young specialists were appointed. Two of them have PhD degrees.

Of the scientific staff and of those working for their doctor degrees, six received this degree and six became associate professors, one received the rank of professor, four were promoted to the rank of research associate 1st degree and one to the rank of research associate 2nd degree.

So in the end of 2007 in the CMRC there were 17 research associates and one specialist with higher education, who has completed her doctoral studies. Of them three are now professors, seven are associate professors, three are research associates 1st degree, two are research associates 2nd degree, and 2 are research associates 3rd degree. Three have DSc degrees (18 per cent) and 10 have PhD degrees (59 per cent). The ratio between those that are professors and



са носители на такива звания, е 77% към 23%.

Високият квалификационен състав на учените от КМНЦ даде основания през 1998 г. Президиумът на Висшата атестационна комисия да даде правомощия на Научния съвет на КМНЦ да присъжда званието старши научен сътрудник втора степен на кандидати, носители на научната и образователна степен доктор. Тези правомощия бяха потвърдени с Решение на Президиума на ВАК на заседание от 10.10.2007 г. Даването на такива правомощия става изключително рядко за малобройни научни звена като КМНЦ.

associate professors and those that are not is 58 per cent to 42 per cent and the ratio between those that have scientific degrees and academic ranks and those that do not have them is 77 per cent to 23 per cent.

In 1998 high qualification standards of the research associates in the CMRC enabled the Presidium of the Supreme Testimonials Commission to give to the Scientific Council of the CMRC the right to award the academic rank "associate professor" to applicants that have a PhD degree. This right was confirmed by a decision of the Presidium of the Supreme Testimonial Commission taken at the meeting on 10 October 2007. Such rights are given to small scientific units as the CMRC in extremely rare cases.



**Кирило-Методиевски научен център – БАН**

Автор: Светлана Николова

Отговорни редактори: Славия Бърлиева,
Веселка Желязкова, Татяна Мострова, Екате-
рина Дограмаджиева

Художник: Илко Грънчаров

Коректор: Милена Евтимова

Предпечатна подготовка: Цонка Йончева

София 1000, п.к. 432

ул. „Московска“ 13

тел. (359 2) 987 02 61; тел. факс (359 2) 986 69 62

e-mail: kmnc@bas.bg

София, 2008

Cyrillo-Methodian Research Centre – BAS

Author: Svetlina Nikolova

Editors: Slavia Barlieva, Veselka Zhelyazkova,
Tatyana Mostrova, Ekaterina Dogramadzhieva

Art design: Ilko Gruncharov

Proof-reader: Milena Evtimova

Postscript: Tzonka Yoncheva

1000 Sofia, P.O.B. 432

Moskovska Str. 13

Tel. (359 2) 987 02 61; Tel. fax (359 2) 986 69 62

e-mail: kmnc@bas.bg

Sofia, 2008